

Orglarček

Glasilo Orglarske šole v Ljubljani

Letnik 3 // številka 1 // oktober 2021 // ISSN 2536-3409

*Posvečeno
Jožetu Troštu
in 50-letnici
Orglarske šole
v Ljubljani.*

Orglarček

Glasilo Orglarske šole v Ljubljani

Letnik 3
Številka 1
Oktober 2021

Izdajatelj

Orglarska šola v Ljubljani
Poljanska cesta 4
1000 Ljubljana

Zanjo

Gregor Klančič, ravnatelj

E-pošta

orglarcek@rkc.si

Uredniški odbor

Urban Debevec
Aleksandra Gartnar Kastelic
Tilen Bajec

Oblikovanje in prelom

Simon Korenjak

Lektorirali

Neža Tomažič
Manca Rudolf

Portret na naslovnici

Krištof Zupet: Jože Trošt

Portret na zadnji strani

Ana Trošt: Jože Trošt med dirigiranjem
na slovesnosti v Mariboru, ob obisku
svetega očeta Janeza Pavla II.

Naklada: 200 izvodov
Cena: Ni za prodajo
Tisk: Salve
ISSN 2536-3409

Jože Trošt, osemdeset let

- 4 Leon Kernel: Zahvala profesorju Jožetu Troštu
in njegovemu krogu za mojo glasbeno pot
- 12 Lojze Furlan: Kako doživljam prof. Jožeta Trošta
- 15 s. M. in s. B.: Nekaj spominov na g. Trošta
- 16 Igor Kovačič: Spomini

Vivat academia, vivant professores

- 20 Prof. Gregor Klančič, sedanji ravnatelj Orglarske šole v Ljubljani:
»Gre za poklicanost in služenje«

Notna priloga

- 23 Sveti Rok
- 24 Božje veličastvo

Časovnica

- 30 Jennifer Bate
- 30 Koncert v spomin prof. Angeli Tomanič
- 31 Koncert na Sveti Gori – Jože Trošt 80 let
- 31 dr. Edo Škulj, 80 let

Kreš&o

- 32 Liturgična glasba išče navdih v Božjem življenju
- 34 Kako in zakaj je nastal harmonij?
- 36 Zapoј kot slavček

Ob orglah

- 37 Pot v Assisi
- 38 Nastanek nove, "Korona" skladbe
- 38 Minilo je poletje

Priporočamo

- 39 Hugo Wolf: Duhovne pesmi
- 39 Damijan Kurent: Glose in Štorije iz črnuškega pododrja
- 40 Christoph Wolff, Markus Zepf: Orgle J. S. Bacha
- 41 Tri knjige Antona Kolarja (1942-2021)
- 42 Damijan Kurent: Glose in štorije iz črnuškega pododrja – dva odlomka

Orglarčkov otium

- 44 Lačni Orglarček
- 45 Nekaj aforizmov in izrekov g. Jožeta Trošta
- 46 Besedna premetEnka ...
- 47 Orglarčkov skladateljski izziv

Drugi advent ...

... se zdi sprva le kot silno oddaljen glasbeni odmev preteklosti. Navidezno nedosegljiv. Še ena skladba, ki je zaradi korona razmer kot tudi raznih drugih okoliščin že „celo večnost“ nisem mogel ne slišati, ne izvajati. Še ena skladba ki zaenkrat ne more z združenimi grli cerkvenih pevcev nagovoriti, ganiti ali pretresti poslušalcev, vernikov. Drugi advent je bila misel, ki me je ves čas, odkar smo začeli načrtovati novo številko Orglarčka ter ves čas ponovnega urednikovanja, zbiranja gradiva, iskanja fotografij ... tiho in neopazno spremljala. Kot obljuba, ki čaka, na svojo izpolnitev. Kot seme ki klije, čeprav se zdi pozabljeno, skrito in obležalo na skali ali med trnjem. Kot negotovost, kaj bo in kaj ne bo. Vročina ali suša, dež ali toča? Ali bo izšla še ena številka ali ne ... toliko idej in želja a na videz tako težka realizacija, z vsakim odlogom, kdaj in zakaj in kako naj bo, ... težja. Toda nekje je prišlo do točke preloma, ko sem začel opazovati, da smo na novem začetku.

Nov začetek pa se je zgodil tudi pred petdesetimi leti, ko je g. Jože Trošt ponovno ustanovil Orglarsko šolo v Ljubljani, potem ko se je že kar nekaj let poskušala pobrati, vstati izpod križa, ki so ji ga naložile vojne razmere in njihove posledice. Med drugim tudi nasprotovanje oblasti, ki ji niso dovoljevale, da bi bila uradno šola, ampak se je morala zadovoljiti s tem, da bo tečaj. In koliko različnih med seboj prepletenih življenjskih zgodb se je v naslednjih desetletjih zvrtilo okrog tega tečaja, se mi zdi z vsakim novim odkritjem bolj neverjetno ... za cel mali glasbeni planet ... velik kot Slovenija in še čez.

Veseli me, g. Trošt, da vas je Bog ohranjal pri življenju, zdravju in močeh tako dolgo, da lahko vaše izpolnjeno 81. leto življenja sovpadе s praznovanjem 50-letnice Orglarske šole, ki ste jo obudili v življenje, ter z

izidom te številke Orglarčka, ki je po nenačrtovanem nekajletnem premoru posvečena Vam in trenutku, ko se Orglarska šola v Ljubljani srečuje z Abrahamom. Naši prispevki, posvečeni Vam, so imeli sprva namen iziti ob vaši 80-letnici, a se nam je to krepko izmaknilo, v drugi, treji, ali kdo bi sploh še vedel kateri uredniški in pisateljski advent ... v veliki meri zaradi „korona epidemije,“ ki se je začela in smo se vsi privajali na nove razmere. Tudi zato smo se v tokratnem Otiumu še posebej potrudili, da naredimo s korono hudomušni obračun.

Želim si, da bi Vam ob pričujoči številki, ko jo boste dobili v roke, zaigralo srce; ob spominih in spoznanjih, koliko lepega se je zgodilo v vseh teh letih, koliko poučnega in zabavnega obenem. Ter kako se delo, ki ste ga zastavili, nadaljuje. Enako želim tudi vsem našim bralcem in bralkam, še posebej vsem sedanjim in nekdanjim slušateljem in profesorjem Orglarske šole, z ravnateljem Gregorjem Klančičem na čelu.

Kar je slabega in napornega, človek prejkoslej pozabi, se temu nasmeji ter odloži bremena in skrbi. Vsaj za nekaj časa. Hvaležnost pa je spomin srca. Zato nam vsem želim, da nam je nikoli ne bi zmanjkalo, niti v najtežjih trenutkih ne. Ter se iskreno zahvaljujem vsem sodelavcem tekoče številke, vsem ki nas podpirate in opogumljate, kot tudi vsem, ki ste nam pomagali ali pa nam še pomagata utirati naše glasbene poti, zato da nam pomagata odkrivati navdušenje, predanost in smisel. Zato, da jih bomo mi lahko nekoč pomagali utirati drugim, ali pa smo jim pri tem že v pomoč.

Orglarska šola v Ljubljani in spoštovani g. Jože Trošt, iz vsega srca: „Vse najboljše!“

Urban Debevec

Leon Kernel:

Zahvala profesorju Jožetu Troštu in njegovemu krogu za mojo glasbeno pot

*Povzetki iz sestavka Zahvala ljudem,
ki mi jih je Bog poslal na pot cerkvene glasbe*

Leta 1966 je bil v Postojni kaplan gospod Jože Trošt, dekan pa je bil gospod Vladko Pirihi, v istem času pa je bil v Slavini župnik gospod Rudolf Zafran. Bil je salezjanec, zato je veliko delal z mladimi. Mlade je učil igranja harmonija. Tako sem prišel na vrsto tudi jaz. Župnik me je takoj vključil v spremljavo ljudskega petja s harmonijem med tednom v naši cerkvi. (Ljudsko petje v Slavini je bilo po zaslugi prejšnjega župnika Martina Goršeta med najboljšimi in najbolj množičnimi v Sloveniji. V cerkvi je ljudstvo pelo prek 150 pesmi, med njimi so bile tudi nekatere preprostejše zborovske pesmi.) Za vsak večer sem se moral navaditi tri nove ljudske pesmi. Cerkevno ljudsko petje me je potegnilo vase in me neizmerno bogatilo.

Od tu naprej sem postal trmast samouk. Kmalu sem ustanovil tudi otroški zbor in ga vodil. Ko je izšla Troštova maša (ki je danes v SG), smo se jo z otroškim zborom naučili. V tem zboru je bilo pet glasovno odličnih fantkov. S pomočjo teh petih fantkov sem pri harmoniju v cerkvi pred nedeljsko jutranjo sveto mašo ljudstvo naučil Troštovo mašo, ki jo pojemo še danes. Takrat sem se prvič srečal s Troštovimi skladbami.

Leta 1968 me je domači župnik povabil v odrasel cerkveni pevski izbor, čeprav še nisem bil odrasel. Ker je organist, ki je vodil zbor, večkrat nenapovedano manjkal, so me pevci med čakanjem na pevske vaje, posadili za harmonij in rekli: „Uči nas ti, saj vemo, da znaš!“ In sem to naredil. Postopoma so mi prepustili zbor, prejšnji organist pa je igral v nedeljah pri prvi sveti maši z ljudskim petjem.

Na domačih orglah (Goršič, 1867) sem tako presedel ure in ure. Na zaobljubljeni dan za slavensko župnijo (to je 5. avgusta, na Marijo Snežno, ko smo obhajali zaobljubo, ki jo je tedanja obširna slavenska pražupnija dala za prenehanje

kolere 1855 leta) je postojnski dekan Vladko Pirihi vselej zaigral ob koncu slovesne maše eno orgelsko skladbo. Občudoval sem ga, zato mi je dovolil, da sem mu registriral. Ponudil se je, da me bo učil igranja orgel (morda ga je za to uslugo prosil tudi slavenski župnik Rudi). Enkrat na teden sva imela pouk v Postojni. Ko sem naslednje leto že hodil v Srednjo gozdarsko šolo v Postojno, je bilo lažje.

Tako je verjetno naš župnik dobil tudi pobudo od dekana Vladka Piriha (najbrž zaradi prošnje profesorja Trošta, ki je pridobival študente za novoustanovljeni Orglarski tečaj v Ljubljani): „Vpišite ga na Orglarski tečaj v Ljubljani.“ Župnik me je začetnega srednješolca vprašal, če bi šel na Orglarski tečaj v Ljubljano. Vprašal sem ga, čigava šola je to in kje je. Povedal mi je. Ker sem bil takoj za, me je neko soboto v septembru odpeljal na sprejemne izpite na Teološko fakulteto v Ljubljani. Prvič sem bil v tej stavbi. Pod arkadami v drugem nadstropju nas je bilo veliko mladih in manj mladih (spominjam se, da okoli 60). Pogovarjali smo se med sabo in tako izgubljali tremo pred sprejemnimi izpiti.

Med zadnjimi sem prišel na vrsto (verjetno ne zaradi tega, ker sem prišel zadnji, ampak zato, ker sem se med temi starimi mački organisti postavil bolj zadaj). Za preverjanje posluha sem izbral ljudsko pesem Marija, Mati ljubljena (saj je to pesem izbrala že večina pred mano, ker smo, radovedni, vsake toliko časa prisluškovali pri vratih). Prvič sem od blizu videl prof. Jožeta Trošta. Vprašal me je, če že igram orgle. Povedal sem mu, da že več let igram pri ljudskih mašah, da vodim pevski zbor in igram na orgle. Vprašal me je, če igram tudi klavir. Povedal sem mu, da ne. Potem je gospod Trošt povedal komisiji (mislim, da je bila poleg njega še Angela Tomanič in sestra Cecilija Kobal):

„Ta pa je moj! Jaz ga bom vzeti!“ In če je gospod Trošt nekaj rekel, je seveda veljalo. Tega sem bil vesel, saj sem o gospodu Troštu že prej veliko slišal in ga nekajkrat tudi videl – vendar tako od blizu in da sem z njim govoril, je bilo takrat prvič.

Takrat je bil pouk na Orglarski šoli ob sobotah. Z vlakom sem prihajal v Ljubljano, z vlakom tudi odhajal iz Ljubljane. S sošolci prvega letnika smo bili dobra družba in smo na sošolce višjih letnikov gledali kot na *skoraj še enkrat starejše*. Ker smo bili zelo različnih starosti in iz zelo različnih župnij iz cele Slovenije, so nas medsebojni pogovori zelo bogatili. Gospod Trošt, ki je najprej učil več predmetov, je s časom pridobil tudi druge profesorje. Imeli smo čast, da so nas učili res dobri glasbeniki in pedagogi.

Igranje inštrumenta sem imel pri gospodu Troštu takoj po zaključnem zboru na šoli. Začela sva s klavirjem.

Povedati moram, da mi je bil zvok klavirja že od najnežnejših let najbolj odvraten od vseh inštrumentov. Izjemno lep pa mi je bil zvok orgel in čembala. Zato sem že kot samouk, ko sem se v šestem razredu osnovne šole prvič srečal z klaviaturo orgel, naredil natančen tridimenzionalni model klaviature in sem nanjo vadil, kot da bi vadil na orgelski manual. Verjetno sem se tako že vnaprej upiral možnosti igranja klavirja, ki mi jo je v moje življenje položil Bog: da bom druge učil tudi igranja klavirja. Verjetno je bil odpor do klavirja pravzaprav strah pred nadaljnjo življenjsko potjo, na kateri sem klavir poučeval in tudi vzljubil. Ljudje se velikokrat upiramo Božjim načrtom, ker bi raje šli po krajši in trenutno za najlažji poti.

Moj odnos do klavirja se je spremenil, ko sem ga začel igrati pri gospodu Troštu.

Note sem poznal, ker pa sem bil samouk (tudi harmonijo in kontrapunkt sem delal sam po Škrjancu, preden sem prišel na Orglarski tečaj) moje znanje ni bilo popolno. Hkrati pa sem bil – in sem verjetno še vedno – zelo samosvoj in trmast; takrat pa še neverjetno potrpežljiv in olikan. Zato menim, da gospodu Troštu z mano ni bilo povsem lahko. Na njegovo pobudo smo doma sklenili, da kupimo rabljen pianino. Gospod Trošt je posredoval naslov in kupili smo rabljen kanadski BELL pianino. (Lastniki so zatrjevali, da je star samo petdeset let, a izkazalo se je, da je star devetdeset let.) Njegov zvok je bil nekaj posebnega, čeprav nanj skoraj ni bilo mogoče več zaigrati. Zato smo dali za njegovo popravilo (usposobil ga je gospod Jože Kočar) toliko kot za pianino sam.

Ker doma za pianino nismo imeli dovolj prostora, je župnik rekel, naj ga dam v župnišče v njegovo pisarno in lahko tam vadam, kadar hočem. (Župnik ni bil noben polovičar, v vsak projekt je zastavil sebe v celoti.)

V naši župniji sem takrat odprl nekako majhno glasbeno šolo klavirja in teorije za otroke, ki sem jih z avdicijo

izbral (nisem mogel učiti vseh, ki bi to želeli, saj sem imel za to premalo časa in tudi vsi ne bi mogli vaditi na pianino v župnišču).

Ta pianino mi je kasneje služil ne samo glasbeni šoli, ampak tudi korepetiranju pevcev. Pri pevskih vajah mi je namreč pomagal korepetirati eden izmed pevcev in pozneje tudi ena od pevk. Tako je lahko bil en glas na koru, dva glasova v pevski sobi in en glas v pisarni pri pianinu. (Tako število inštrumentov smo lahko še bolje izkoristili po letu 1983, ko smo ustanovili medžupnijski pevski zbor dekanije Postojna, k sodelovanju povabili organiste in pevovodje postojnske dekanije in imeli mesečne nedeljske popoldanske pevske vaje v Slavini.) Za ta zbor so pesniki pisali besedila in skladatelji ta besedila uglasbili. Tudi gospod Jože Trošt je za ta sestav uglasbil kantato Bojazen in upanje, besedilo pa je za naš zbor napisal pesnica Ljubka Šorli.

Vse to so bili sadovi znanja in prizadevnosti gospoda Jožeta Trošta, ki je znal dobro prepoznavati naše sposobnosti, skrbno razvijati naše potenciale ter nas spodbujati. Vselej se je zanimal, kako poteka naše delo s cerkveno glasbo na župniji. Tako sem se po njegovem zgledu lotil upevanja domačega pevskega zbora eno uro pred deseto mašo v nedeljo in ob tem učil pevce tudi

... in sem nanjo vadil, kot da bi vadil na orgelski manual. Verjetno sem se tako že vnaprej upiral možnosti igranja klavirja, ki mi jo je v moje življenje položil Bog: da bom druge učil tudi igranja klavirja. Verjetno je bil odpor do klavirja pravzaprav strah pred nadaljnjo življenjsko potjo, na kateri sem klavir poučeval in tudi vzljubil. Ljudje se velikokrat upiramo Božjim načrtom, ker bi raje šli po krajši in trenutno za najlažji poti.

glasbeno teorijo ter solfeggio.

Poleg klavirja sem za Orglarsko vadil tudi orgle, a za gospoda Trošta je bil pri meni v začetku najpomembnejši prav klavir. (Ko sem mu rekel, da bi rad znal več orgel, mi je odgovoril: »Orgel znaš že dovolj za svoj zbor, a za napredek na orglah moraš dobro obvladati tudi klavir.>) Tako sem pouk klavirja, poleg pouka orgel, potegnil še vse v drugi letnik in del tretjega letnika.

Ker smo imeli v naši župniji samo enomanualne mehanske orgle s podvojeno oktavo pedala, za študij pa sem potreboval dva manuala in popoln pedal, sem ohranil možnost vadenja tudi v postojnski cerkvi, kjer so imeli nove dvomanualne velike Jenkove orgle.

Povedati moram pa, da mi je gospod Trošt, ko sem znal že več klavirja, pri izvedbi skladb dopuščal veliko lastne iniciative in lastno muzikalnost. V tretjem in četrtem letniku Orglarskega tečaja, ko sem bil že študent gozdarstva v Ljubljani, sem imel na Orglarski šoli čudovite možnosti vadenja.

Na Orglarsko šolo so prihajali novi mehanski inštrumenti, ki so zamenjevali stare. Najprej so bile zamenjane stare Bradlove orgle v kapeli Teološke

Foto: Matjaž Maležič

Foto: Matjaž Maležič

Obnovljene orgle v slavinski cerkvi, Franc Goršič 1867

Foto: Matjaž Maležič

Leon Kernel z župnijskim pevskim zborom Slavina

Jože Trošt z župnijskim pevskim zborom Postojna

Jože Trošt je bil v Postojni kaplan od 15. 8. 1966 do 31. 8. 1967.

Jože Trošt z zakoncema Anico in Stankom Šuštaršič

Jože Trošt s Postojnskim župnikom in dekanom Vladimírijem Pírihom

Jože Trošt, desno Robert Rozman, levo Zoro Geržina in Jože Ipavec

fakultete. Profesor Osredkar je s svojim bratom naredil orgle za Orglarsko šolo.

Ni bila moja strast samo igranje na orgle, ampak mi je gospod Trošt zbudil tudi strast spoznavanja orgel: povsod, kjer sem nanje naletel in lahko nanje igral. Iz tega je prišlo tudi bolj ali manj uspešno prizadevanje za ohranjanje starih, mehanskih, vrednih instrumentov, ki so se takrat na veliko metalni iz cerkev in nadomeščali s pnevmatiko. Marsikatero stare orgle, ki jih danes ni več, sem skrbno popisal in tudi vse registre in pleno orgel zvočno posnel in dokumentiral.

Z ostalimi študenti smo se veliko srečevali in izjemno veliko pogovarjali o glasbi, o njenem pomenu in njeni interpretaciji. Menim, da so nam ti pogovori dali izjemno veliko – tudi sam sem jih ohranil v poznejšem času kot profesor orgel na Orglarski šoli ter take pogovore med študenti tudi spodbujal. Gospod Trošt me je začel vključevati tudi v glasbeno delo, ki ga je sam opravljal. Povabil me je, da se pridružim stolnemu zboru za cerkvene praznike, ko sem zaradi študija ostajal v Ljubljani, cerkveni prazniki pa v tistih časih niso bili dela prosti dnevi. Tako sem spoznal tudi njegovo delo pri stolnem zboru in se srečal s čudovitimi ljudmi, ki so tam prepevali. Komorna skupina je bila majhna, a glasbeno izjemna, izjemna pa je bila tudi po človeški plati. Hkrati me je vključil tudi v delo pevskega zbora Foerster, tako za vaje kot tudi za občasno spremljavo. Tako sem spremljal tudi njegovo 8. mašo, ko je nastala. Od takrat se spomnim, kako je na samih pevskih vajah, ko je kak del pevcem povzročal težave, prilagodil ta del po svojih pevcih. Po smrti prof. Ramovša, ki je spremljal na orglah ta zbor, mi je večkrat ponudil, da sem Foersterja spremljal na orglah.

Naj povem tudi nekaj o Troštovem načinu pouka orgel. Zame je njegova pedagogika pomenila povsem nov pristop, ki ga nisem bil vajen v slovenskem šolstvu. Poznala se je italijanska pedagogika, ki jo je bil deležen pri študiju v Rimu. Ni bil človek, ki bi dajal predvsem nasvete in ukaze, želel je, da večino odgovorov poišče študent sam. Primer: sredi ure orgel, sredi skladbe, ki sem jo igral v pevski sobi, je ugasnil orgle. Začudeno in vprašujoče sem ga pogledal. Rekel je le: „Razmisli do naslednjič!“ In sem razmišljal in se kar hitro domislil, kaj sem narobe naredil. Ali pa je odprl vrata, če je želel, da smo si pri pouku kaj dobro zapomnili.

Enkrat mi je rekel: „Naučil se boš novo skladbo, Bachov preludij in fugo v d-molu!“ Odgovoril sem mu: „Bom!“ A on je takoj dodal: „Do koncerta, na katerem boš nastopil, so točno trije tedni!“ Poti nazaj ni bilo več. Poleg ostalega študija me je čakalo delo. Čas sem si razporedil zelo natančno. Ni bilo mogoče, da bi dobil glede na moj urnik in urnik zasedenosti orgel dovolj časa za vadenje. Kaj narediti? Trošt mi je predlagal: „Ponoči je pevska soba prosta!“ Tudi sam je stanoval blizu pevske sobe in tako sem dobil ključ od vhoda v hišo. Pozanimal sem se, kdaj zvečer se kak dan zaključuje pouk orgel in pevskih zborov v pevski sobi in sem takrat prišel. Pozdravil sem odhajajoče in začel vaditi. V več obrokih (s pavzami za branje, študij in hranjenje vmes) je tako šlo do štirih zjutraj (in nikoli mi ni uspelo več kot do 4. zjutraj). Potem sem omagal in se odpravil v svojo študentsko sobo

za dve uri na spanje. Nato na predavanje na fakulteto, kjer sem izkoristil vsaki dve prosti uri, da sem odhitel do orgel in vadil. Čez tri tedne je bil koncert. Skladbo sem znal že na pamet, saj sem tri tedne v njej živel. Še mesec pozneje sem jo igral brez težav, po spominu. Ko me je Trošt vprašal, kako se počutim, sem mu rekel, da bi pa mi že lahko kaj prej povedal, da bom igral na koncertu. Pa mi je rekel: „Pri Leonu je tako: pozneje ko skladbo dobi, bolje se je bo navadil.“ Ko sva se potem, čez precej let pogovarjala o tem, se je samo nasmehnil. Še večkrat sem potem igral na orgelskih koncertih skupaj z drugimi, a sem dobil več časa za pripravo.

Ob sobotah je bil na Orglarski šoli gospod Trošt zelo markantna osebnost. Od začetnih skoraj šestdeset študentov v prvem letniku, nas je v višjih letnikih vztrajalo precej manj. (Gospod Jože Trošt je videl študentom v dušo in nekako vnaprej vedel – in to tudi javno pokazal, včasih tudi ne preveč nežno – komu se ne splača vztrajati.) Svoje rezultate smo predstavljali na produkcijah, kar smo se naučili pri zboru, smo peli v stolnici. Ko sem k njemu prišel na uro igranja, mi je predstavil tudi nekatere njegove novitete, ki so čakale na klavirju za prepis. (Tudi sam sem prepisal njegovo mašo za moški zbor za tisk.)

Pevci mojega cerkvenega zbora so bili zato deležni nekaterih novih skladb izpod peresa profesorja Trošta. Že v prvem letniku Orglarskega tečaja sem ga povabil, če bi lahko igral orgle na zaobljubljenem prazniku Marije Snežne, 5. avgusta v Slavini. Odzval se je. Pred slovesno mašo zvečer smo pripravili koncert cerkvenih Marijinih in drugih skladb, tudi njegovih, v cerkvi. Jaz sem dirigiral, on je igral. Pri tej maši sta kot pevca sodelovala tudi Tone Potočnik, ki je tedaj študiral glasbo v Rimu, in njegov prijatelj. Bilo je nepozabno.

V tretjem letniku Orglarske šole je bil profesor Janez Osredkar nekaj mesecev odsoten. K meni je prišel gospod Jože Trošt in me prosil (menim tudi, da ga je na to napotil Janez Osredkar sam), če bi lahko v prvem letniku poučeval namesto gospoda Osredkarja harmonijo. Seveda sem pristal in začela se je tudi moja pedagoška praksa v poučevanju glasbene teorije.

Poskrbel je tudi, da sem lahko igral pri slovesni sveti maši ob 750-letnici križevniškega reda v Črnomlju.

Nekaj posebnega so bili njegovi izpiti iz orgel njegovih študentov. Moja izkušnja je, da je vprašal študenta, kdaj ima izpit iz orgel. Ta je povedal dogovorjeni datum. On pa je rekel: „Kar zdaj, tule, ga boš imel!“ In tako se je zgodilo.

Seveda sem moral na Orglarske tečaje enkrat tudi diplomirati. Zanimivo je to, da sva diplomirala iz orgel zaporedno z Andrejem Missonom, nekega popoldneva, v pevski sobi.

Želja marsikoga je bila, da bi po končani orglarski šoli šel na Akademijo za glasbo študirat orgle. Kdor je šel iz Orglarske na akademijo (tudi na dirigiranje, kompozicijo ali muzikologijo), je bil sprejet. A gospod Trošt je bil previden, saj je vedel, da tam na orglah ne bi dobili tistega,

kar smo si želeli.

Sestra Cecilija Kobal je tedaj za Slovence nakazala možnost študija orgel v Gradcu. Po diplomi me je gospod Jože Trošt s komisijo vred vprašal, če bi šel nadaljevati študij orgel v Gradec. Tedaj so v Gradcu poleg Cecilije Kobal že študirali tudi Angela Tomanič, sestra Boža Čotarjeva in Marjan Potočnik. Takrat sem bil absolvent na univerzitetnem študiju gozdarstva in sem bil seveda vesel, da lahko grem študirat orgle v Gradec. Prav Angela Tomanič in sestra Boža Čotarjeva ter duhovnik Marjan Potočnik so bili tisti, ki so me prvič peljali v Gradec in me predstavili profesorju Ottu Brucknerju. Od tedaj naprej sem spoznaval izjemno avstrijsko glasbeno pedagogiko, ki mi je odprla povsem nov svet glasbe.

V tem času me je eden mojih pevcev, ki je bil tedaj gimnazijec v Postojni, povabil, če bi lahko na gimnaziji prevzel mešani zbor gimnazijcev, ki je deloval v okviru krožka OZN. Krožek je vodil legendarni Franc Zupan, profesor zgodovine iz Križ, ki je po dekretu prišel učiti v gimnazijo v Postojno. Bil sem takoj za. Izvedel sem avdicijo in zbral prek štirideset pevcev in pevk. Med pevci in pevkami sem imel kar nekaj šolajočih glasbenikov in te sem vpeljal, da so sčasoma v celoti prevzeli korepeticije. Med najboljšimi pevci sem izbral komorno skupino in z njimi delal zahtevne programe latinskih in drugih skladb. Nastop za nastopom, koncert za koncertom, tudi v zamejstvu – mešani zbor in komorna skupina. To je bil čas mladostnega navdušenja, čas sodelovanja z slovenskimi skladatelji, čas izjemne kreativnosti. Vse so organizirali dijaki sami. Dve dijakinji, ki sta mi korepetirali, sta si glasbo izbrali za svoj življenjski poklic.

Dve leti smo tako delali z mešanim zborom, potem pa so fantje maturirali, ostala pa so izjemno sposobna dekleta. Iz njih je nastal dekliški zbor in dekliška komorna skupina vrhunske kvalitete.

Iz orgel sem diplomiral, ne pa tudi iz teorije, saj mi je manjkalo še izpit iz dirigiranja. Z gospodom Jožetom Troštom sem se dogovoril, naj pride na koncert v domu JNA v Pivki, ki sem ga imel z dekliškim zborom Gimnazije Postojna in s komorno skupino tega zbora. Res je prišel kot gost, s sabo je pripeljal še enega profesorja z Orglarske in tako so praktično ocenili moje dirigiranje.

V letu 1978 v jeseni, v oktobru, so na Glasbeni šoli Postojna potrebovali učitelja klavirja in teorije. Prišla me je povabit moja sovaščanka, ki je bila tedaj tajnica na glasbeni šoli. Obisk pri meni (ravno sem obiral jabolka bobovce v sadovnjaku) ji je naročil ravnatelj, ki je izvedel, da študiram v Gradcu. Branil sem se, da ne morem biti šolnik, ker igram v cerkvi. (Takratna diktatura je v ljudeh, tudi mladih, privzgojila zelo močno samocenzuro.) Po razgovoru z ravnateljem sem videl, da to ni ovira, saj je tudi on občasno igral v cerkvi.

Tako sem začel pedagogiko Orglarskega tečaja, pedagogiko profesorja Jožeta Trošta in pedagogiko profesorja Otta Brucknerja, kombinirano z mojim razumevanjem pedagogike, prenašati tudi na otroke v glasbeni šoli.

Najboljši učenci so lahko improvizirali, ustvarjali in na izpitu igrali svoje lastne skladbe. Nekatere najboljše sem usmeril na Orglarski tečaj v Ljubljano. V skupinski igri z drugimi instrumenti so z veseljem nastopali tudi tisti, ki sami zaradi treme niso želeli nastopati.

Pri pouku teorije sem tistim, ki bodo najboljši, obljubil ločen pouk, da bi lahko opravili več letnikov v enem letu. Tako sem imel tedenski pouk teorije res samo 5 do 10 minut, vse ostalo smo prepevali, od kanonov naprej. V teoriji smo prešli tudi na harmonijo. S takim poukom pa nekateri moji kolegi(ce) niso bili(e) zadovoljni(e).

V tistem času sem bil absolvent tako na Orglarski kot tudi na fakulteti. Pri Frančiškanih na Tromostovju je bil gospod Rudi Koncilijski pobudnik za ustanovitev pevskega zbora Cecilija. Za dirigenta so povabili gospoda Jožeta Trošta, on pa je povabil mene za spremljavo in korepeticije. Po letu dni mi je ta zbor prepustil v samostojno vodenje in sem zbor vodil do vstopa v službo vojaškega roka.

Ker je bil moj osnovni študij gozdarstva tesno prepleten s študijem glasbe, sem profesorju dr. Dušanu Mlinšku (bil je evropsko priznan strokovnjak in človek širokih pogledov) predlagal diplomu, ki sem ji dal naslov *Gozd in glasba*. Ker sam ni bil glasbenik, niti psiholog, me je napotil še k svojemu prijatelju dr. Antonu Trstenjaku. (Kje stanuje in prvi kontakt z njim mi je pomagal vzpostaviti prav gospod Trošt.) Tudi ta je delo z navdušenjem sprejel, vendar je rekel, da sam ni glasbenik in mi je priporočil še svojega prijatelja dr. Dragotina Cvetka. Tako je nastala ta filozofska diploma, ki je povezala človeka z naravo in glasbo. V času služenja vojaškega roka me je profesor Edo Škulj prosil, če bi lahko to nalogo izdali v Cerkvenem glasbeniku v povzetku. Seveda sem bil za in sem ta povzetek pripravil.

Poleg orgel so bili moja strast tudi pevski zbori, ki sem jih vodil ali pri njih pel. Takih je bilo kar sedem naenkrat. Z gospodom Edom Škuljem sva tako uspela začasno rešiti Hörbigerjeve orgle iz Planine pri Rakeku in so jih potem kot prve orgle v Sloveniji restavrirali in postavili v cerkvi v Mostah. Gospod Škulj me je ob mojem zanimanju za orgle vprašal, če bi morda šel na študij in izpopolnjevanje za orglarja v Nemčijo. Ob službi in nezaključenih študijih se za to nisem odločil. Se pa je za to uspešno odločil Brane Košir.

Ko sem končal študij v Gradcu (spomladi 1984), sta me Angela Tomanič in sestra Boža priporočili gospodu Troštu. Gospod Trošt me je poklical in me vprašal, če bi učil orgle in klavir na Orglarski. Seveda sem bil za. Srede sem imel na glasbeni šoli tako ali tako proste in sem poučevanje na Orglarski šoli z dovoljenjem ravnatelja glasbene šole lahko opravljal. Znanje, ki sem ga doslej dobil na orglah, sem začel prenašati tudi na druge. Do leta 2004, ko sem tam poučeval orgle in klavir, sem spoznal veliko študentov in sem postal del profesorjev na Orglarski šoli. Kar nekaj profesorjev je učilo še takrat, ko sem jaz hodil na to šolo. Čas mojega poučevanja je bil lep. Verjetno sem se od svojih študentov naučil toliko, kot so se oni od mene. Z nekaterimi sem vsaj posredno povezan še danes.

Foto: Majdaž Maležič

Nepozabni so bili tudi koncerti v Cankarjevem domu, kjer so igrali. Tudi nekatere diplome in podiplome so bile v obliki javnih koncertov izjemne (tudi v Postojnski glasbena šoli, kjer sem poučeval klavir in nauk o glasbi).

V devetdesetih letih prejšnjega stoletja smo v Slavini načrtovali nove, večje orgle. Takrat me je gospod Trošt vprašal, če bi za njim prevzel skrb za orgle v Koprski škofiji. Odklonil sem, ker bi s tem nehote vplival na izid novih slavenskih orgel. Seveda imamo tako danes le dobro obnovljene stare Goršičeve orgle, brez kakršnih koli povečav ali predelav.

Lep je spomin iz leta 1996 na obisk papeža Janeza Pavla II., ob njegovem rojstnem dnevu, na letališču pri Postojni. Med skoraj sto tisoč glavo množico smo imeli pevci (verjetno nas je bilo kar tisoč) z orkestrom poseben oder. Gospod Trošt nam je dirigiral. Navdušenje je bilo nepopisno. Sam sem se dal v skrajni levi kot v zadnjo vrsto. Imel sem čast, da sem za odrom s pogledom ujel papeža, ko se je šel preobleč za mašo. Ta pogled na svetnika je milostno pomagal spočeti tudi duhovniški poklic mojega sina Blaža.

Včasih so moji pevci na pevskih vajah rekli: „A spet bomo peli Trošta?“ Visoko ga cenim kot profesorja, pedagoga in skladatelja. Je tisti, ki je dal moji življenjski poti smer, ki jo

hodim sedaj. Pa ne le meni, usmeril je pot (zaradi mene in moje službe Cerkvi) tudi moji družini in mojim otrokom.

Z gospodom Troštom sva obdržala stik. Kdaj pa kdaj ga obiščem tudi v njegovi bolezn. Nekaj časa je bil negotov za svojo prihodnost. Ko smo ga skupaj obiskali ob podelitvi Ciril Metodovega odličja na Sveto Cecilijo in mu zapeli (njegovi nekdanji učenci), je rekel: „Leon, kajne da sedaj zgledam boljše!“

Obiskal sem ga tudi v Duhovniškem domu v Šempetru. Rekel mi je: „Povedali so mi, da tudi skladaš.“ Odvrnil sem mu: „Sem le preprost amater.“ On pa mi je odgovoril: „Vsi smo amaterji, nekateri manjši, nekateri večji.“ Pri tem je pokazal s palcem in kazalcem razpon te velikosti. Zaprošil me je: „Prinesi mi kako svojo skladbo.“

Ta dolg pa še čaka. Obisk ob njegovi osemdeset letnici.

Naj mu Bog ohrani prijatelje tudi danes. Njegove skladbe molijo po veliko slovenskih cerkvah.

Slavina, 28. maja 2020
Leon Kernel

Lojze Furlan:

Kako doživljam prof. Jožeta Trošta

Profesorja Jožeta Trošta sem prvič videl že v otroštvu, ko je v Logu pri Vipavi dirigiral združenim zborom na reviji pevskih zborov. Katerega leta je bilo to, se sploh ne spomnim. Vem, da sem bil v osnovni šoli. Prvič pa sem pod njegovim vodstvom pel, ko smo, prav tako na reviji pevskih zborov v Logu, sodelovali kot pevski zbor malega semenišča v Vipavi. Obakrat je name naredil izreden vtis. Moram pa priznati, da sem se ga kar bal, saj ko je povzdignil glas in srepro pogledal, sem se kar nekam potuhnil, da ne bi morda pogledal prav vame.

Osebnost sem ga spoznal v Soči na duhovnih vajah za organiste in zborovodje. Takrat sem hitro spoznal, da je njegova grobost le navidezna: kasneje bom povedal tudi nek dogodek, kjer je to dobro razvidno. Pobudo za take duhovne vaje so dali mladi duhovniki in bogoslovci z namenom, da bo poskrbljeno tudi za duhovno rast teh pastoralnih in liturgičnih sodelavcev. Z istim namenom je začela izhajati tudi revija Sončna pesem. Orglarska šola in posamezni tečaji, namenjeni organistom, so sicer dali precej glasbenega znanja, nekaj tudi liturgičnega, za duhovnost pa je bilo v sobotnih dopoldnevih, ko je šola potekala, premalo časa. Zato je prof. Trošt močno podprl idejo o duhovnih vajah, saj so bile, kot se je sam nekoč izrazil, „dopolnilo tega, kar je na orglarski šoli manjkalo“. Vsako leto smo tako ob mislih in sporočilih, ki so nam jih posredovali razni voditelji duhovnih vaj in preko pevskega programa, ki smo ga vsako leto predelali, duhovno in glasbeno rastli prav ob prof. Troštu. Vsak je prišel na duhovne vaje tudi z namenom, da se od njega še kaj novega nauči.

V Soči je bil tako vsako leto, praktično 25 let, voditelj pevskega programa. Na začetku je bil prisoten po ves teden, kasneje pa samo zadnja dva dneva, ko je dodelal to, kar smo se prej naučili po glasovih. Učenje z njim je bilo vedno živahno in polno smeha, saj so vedno znova nastajale

take ali drugačne komične situacije, ob katerih je sicer kdo v zadregi zardel, ostali pa smo se ob tem sprostiti. Čeprav v počitniškem okolju, petja ni nikoli jemal nalahko. Vedno je zahteval natančnost in doslednost. Sam je dajal od sebe vse in enako je pričakoval tudi od pevcev. Med vajami se je tudi po dvakrat ali trikrat preoblekel, toliko je bil prepoten od mahanja. No, pa tudi od tega, kolikokrat je povzdignil glas ... Ob sredah, ko smo imeli navadno izlet v hribe, se je tudi on pridružil. Ker je imel svoj tempo, se je običajno odpravil malo pred nami, a nas je vedno že čakal na cilju. Kakorkoli že, videli smo, da ljubi gore. Občudovali smo njegovo korajžo, saj si ob delu v Ljubljani ni mogel pridobiti telesne kondicije, pa je vendar rad šel v hribe.

Na duhovnih vajah se je vedno zgodilo tudi kaj takega, česar se še danes radi spominjamo. Večkrat je bila problem nesorazmerna razporeditev glasov. Zlasti moških glasov je vedno primanjkovalo. Zgodilo se je, da sta bila pri več kot 30 udeležencih samo dva tenorja. Oba sta bila sicer dobra pevca, a sta bila prav zaradi izpostavljenostizelo negotova, še zlasti v začetku. Nikakor jima ni šlo. Po četrtem ali petem ponavljanju je Troštu prekipelo. Z vsem glasom, ki ga je premogel, se je zadržal na tenorista: „VEEEEN!“ Tistim, ki profesorja niso še dobro poznali, je zaledenela kri in so otrpnili. Profesor pa se je mirno ukvarjal z drugimi glasovi. Ko sta čez četr

Cerkve svetega Jožefa v Soči

ure prišla nazaj, vsa nasmejana, ju je samo vprašal: „Sta se naučila?“ in smo peli naprej. Vedno, ko je koga zaradi česar koli ošolal, ga je kasneje tudi pohvalil ali mu naklonil prijazno besedo. Na koncu smo mu bili vselej hvaležni za njegovo nepopustljivost in doslednost, tudi kričanje, saj je ubrano petje in doživeta interpretacija pobožala ne samo duše poslušalcev, ampak tudi nas, ki smo peli. Najbolj mi je ostala v spominu „Večerni ave“, ki smo jo zapeli enkrat ob slovesnosti na Brezjah. To ni bilo v okviru duhovnih vaj, ampak ob drugi priložnosti a v isti zasedbi in smo se na dogodek pripravljali že tisto leto v Soči. Profesor Trošt nas je vodil s tako prefinjenostjo, da smo bili tudi mi kakor trave, ki so se ob večernem ave priklonile in naša srca so to pesem dejansko odmolila. Še zdaj mi gre mrščavica po hrbtu, ko se spomnim, kako smo takrat zapeli ta Večerni ave.

V Soči sem bil prvič leta 1984. Jeseni tega leta sem vstopil v bogoslovno semenišče. Znašel sem se v situaciji, ko sem moral kmalu na začetku prevzeti skrb za semeniški zbor. Uradno ga je vodil sicer drug bogoslovec, vendar je imel kot diakon veliko drugih obveznosti in je delo z zborom največkrat prepustil kar meni. Sam takrat nisem imel še praktično nobenega zborovodskega znanja. Znal sem pač brati note in igrati, pa drugega, primernejšega, takrat ni bilo na razpolago. Zatekel sem se po pomoč k prof. Troštu.

Naročil mi je, naj najprej naučim vsak glas posebej in ko bomo znali ves program, naj ga pokličem, da bomo začeli s skupnimi vajami. Več tednov smo vadili po glasovih. Ko sem presodil, da že dovolj znamo, sem ga poklical. „Pridem v soboto ob petih,“ je bil odgovor. Takrat je bil to termin za redne vaje. V soboto sem bil ves nestrpen. Poklical sem ga že četrte ure prej, da ja ne bo zamudil. Še enkrat je potrdil, da pride. Ko je bila ura že pet, ga ni bilo še od nikoder. Nekaj čez pet sem ga šel še enkrat poklicat. „Ja že grem, vi kar začnite.“ „S čim naj začnemo, brez njega si ne upam. Prvič v življenju sem pred celim zborom, kako naj začnem,“ mi je blodilo po glavi. Spravil sem se pred zbor in dal intonacijo. Ko smo ravno začeli z nekim poskusom petja, so se odprla vrata. V trenutku sem sedel na svojem stolu. Pride do klavirja, brska po notah, „A, to boste peli! No, pa začnimo.“ S kretinjo roke mi pokaže, naj stopim pred zbor. Kolena so postala kar mehka. Komaj sem naredil tiste tri korake. Profesor da intonacijo in čaka. „NO!“ Dvignem roke, da bi dal znamenje za začetek. Tresle so se kot šiba na vodi. „VZMAH!“ slišim za svojim hrbtom. Dam vzmah, „TO NI NOBEN VZMAH!“ spet slišim glas za sabo. Naenkrat vstane, pride od klavirja do mene, me zgrabi od zadaj za roke, jih dvigne tako sunkovito, da me je deset centimetrov odlepilo od tal in zamahne: „TO JE VZMAH!“ Vsi so se smejali. Jaz pa tudi, saj je bil že naslednji trenutek ves drugačen, mirno mi je

razložil nekaj stvari in potem smo začeli. To je bila prva lekcija o dirigiranju. Profesor je bil za klavirjem, pevce je učil peti mene pa dirigirati. Takih individualnih ur zborovodstva in dirigiranja sem bil deležen še nadaljnja štiri leta, dokler nisem zbor prepustil drugemu. Moram reči, da me je ogromno naučil. Za vse, kar sem kasneje uspel doseči s pevskimi zbori, ki sem jih vodil, sem dejansko hvaležen njemu.

Naslednje leto sem zbor tudi formalno prevzel. Prosil sem prof. Trošta, če bi se lahko vpisal na orglarsko šolo. Strinjal se je, da bi mi to koristilo, a kaj ko ravnatelj bogoslovja ni dovolil. Tako sem prvo leto hodil na skrivaj. Naslednja leta mi je ravnatelj vendarle uspelo prepričati, da potrebujem to šolo, če hočem skrbeti za petje v bogoslovju. Dovolil je, vendar pod pogojem, da zaradi orgelske šole ne 'špricam' nobene dejavnosti v hiši. Teh pa ni bilo malo, zato sem dostikrat manjkal na orgelski. Prof. Trošt je to razumel in mi pomagal, da sem s te šole odnesel največ, kar se je dalo.

Tudi s te šole mi je živo ostal v spominu en dogodek, ki še posebej pokaže, da je bil profesor dosti bolj čuteč, kot se je to videlo na zunaj. Pri programu, ki se ga je ob vsakem semestru odpelo pri maši v stolnici, je vsako skladbo oddirigiral slušatelj iz tretjega ali četrtega letnika. Tisto pesem, ki mu je bila dodeljena, je tudi učil na pevskih vajah, prof. Trošt pa ga je usmerjal. Tako je eno pesem dirigirala neka redovnica. Redovnice si je profesor še posebej rad privoščil. Običajno so to sprejemale mirno, kdajpakdaj mu je katera odbrusila nazaj kaj takega, da je od ostal tiho. Vsaj za nekaj časa. Tokrat pa, že ko je to krhko bitje vstalo in šlo iz klopi pred tablo, sem videl, da se vse skupaj ne bo lepo odvijalo. Komaj je stala pokonci, tako jo je bilo strah. Temu primeren je bil tudi „vzmah“. Trošt je šel v trenutku iz kože: „KAJ, TO JE KAKŠEN VZMAH!? TO NI PODOBNO NIČEMUR!!! KAKO NAJ NA TO SPLOH KDO ODPRE USTA!?“ Kar vrelo je iz njega. Uboga sestra je bila vsako sekundo manjša. Na koncu se je sesedla, dala obraz med dlani in začela jokati. Takrat pa je Troštu postalo neznansko hudo. Ni vedel, kako naj potolaži ubogo dete. Opravičeval se ji je na vse načine. Na koncu jo je skušal potolažiti z naslednjimi besedami: „Saj ... saj ... pa ... pa če se derem nate, ne pomeni, da sem tudi jezen nate. To ni jeza, to je samo ... (z vsakim 'in' je bila glasnost občutno večja) ... in ... IN ... **INTERPETACIJSKA JEZA.**“ Vsi smo se zasmejali. Tudi sestra. Pa je vseeno tisti dan ni več obremenjeval. „Boš drugič, ko boš bolj mirna. Malo bolj pa se vseeno pripravi. Doma reči prednici, naj ti da eno veliko ogledalo in tam vadi!“ Spet je bila učilnica polna smeha.

Profesor Trošt nas je na teološki fakulteti učil tudi liturgično petje. Kot bodoči mašniki smo morali obvladati osnove korala, tonovske načine in lestvice, povezane z njimi, ter petje mašnih spevov, oracij in hvalospevov. Ure so bile vedno zanimive. Poleg same snovi, ki je bila zanimiva in praktično uporabna, saj smo vedeli kako mučno je poslušati duhovnika, ki narobe poje hvalospev, je profesor vedno poskrbel tudi za smeh. Vedno se je iz koga kaj ponorčeval oziroma mu je na svojstven način pokazal, da se ne potrudi dovolj. Od tistih, za katere je ugotovil, da imajo posluš, je zahteval več in ga je jezilo, če je kdo

lenaril. Tisti, ki niso imeli pevskih darov, pa so hitro dobili vsaj pozitivno oceno, da so tako lahko izpolnili pogoje za diplomu. Zlasti, če mu je kdo rekel, da je doma „blizu Ptuja“, mu je kar zapisal sedmico ali osmico in ga ni niti spraševal, ker je veljalo, da tisti „blizu Ptuja“ ne znajo peti.

S profesorjem Troštom sva sodelovala, tudi ko sem že doštudiral in postal duhovnik. Vedno je bilo treba priti do kakšnih not, pripraviti kakšno revijo pevskih zborov, kamor smo ga radi povabili, naročiti je bilo treba kako novo skladbo ali priredbo ... Vedno, ko si ga prosil, naj kaj napiše, je rekel samo: „Besedilo prinesi“. Vsakokrat, ko sem prišel k njemu, si je vzel čas in sva poklepetala. Zanimal se je, kaj je novega v domači škofiji in komentiral dogodke v Ljubljani. Kazal mi je, kaj vse je novega ustvaril in koliko skladb mu je že uspelo spraviti v računalnik in na spletno stran. Vedno se je prav pri računalniku našlo tudi kaj, kar je bilo treba popraviti. „Ti to obvladaš,“ je rekel. Pa nisem vedno. Včasih se je pokazalo, da gre njemu bolje od rok, tudi če sem se jaz s tem več ukvarjal in sem mlajši.

Še vedno pa je ostajala Soča in Sončna pesem - duhovne vaje za organiste in zborovodje - tisti prostor, kjer sva se s prof. Troštom največ srečevala. Kasneje, ko sem prevzel organizacijo duhovnih vaj, sva skupaj izbirala pesmi in sestavljala program. Ko je soški teden milil, sem ga obiskal v njegovem stanovanju in sva skupaj premlevala kako je bilo, kaj bi bilo treba ohraniti, kaj izboljšati. Vedno je bil pozitivno naravnan do našega prizadevanja. Hudo mu je bilo, ko je potres tako poškodoval župnišče v Soči, da nismo mogli več tja. Gostovali smo v Logu pod Mangartom, pa je vedno rekel, da se v Soči lažje dela. Vesel je bil, ko je Karitas prevzela hišo za svoje programe in jo popravila, tako da smo se lahko vrnili nazaj. Zadnja leta je čutil, da mora čim več znanja prenesti na mlajše. Zato je med vajami vedno tudi kaj odpredaval o zborovodstvu. Nekoč je po nekajminutnem razlaganju nenadoma pokazal na enega pevca in vprašal: „Kaj je potrebno za dober začetek pesmi?“ ... tišina, ubogi človek je bil v zadregi, ker da je profesor presenetil ... Nekje v ozadju se je slišalo „vzmah“. Trošt pa v njegovem stilu: „VZMAH IN SREP ...“ s prstom pokaže svoje oči in pogleda še bolj ostro kot sicer: „... SREP POGLED!“ Spet salva smeha.

Ko smo se pripravljali na 25-letnico srečanj v Soči, je povedal, da bo to zadnjič: „Pride čas, ko se moraš posloviti in to je najbolje še takrat, ko stvari lepo tečejo. Petindvajset let je ravno pravi trenutek za sklepno druženje.“ Izbrali smo program, kjer smo peli samo njegove pesmi. Na ta način smo mu pokazali, kako cenimo njegov trud, kako smo hvaležni za vse, kar nam je dal in kako ga imamo radi, saj smo vedeli, da je tudi on z veliko ljubeznijo opravljal svoje delo.

Lojze Furlan

s. M. in s. B.:

Nekaj spominov na g. Trošta

Gospod Trošt je zvedel zame po pripovedovanju zdaj že pokojne s. Cecilije. Prosil je mojo predstojnico, da bi prišla učiti na Orglarsko šolo oz. na Orglarski tečaj. Najprej sem učila klavir, kasneje pa še orgle, ker sem bila istočasno na akademiji pri prof. Bergantu. Všeč mi je bilo, da me je g. Trošt uvajal in povedal kako naj začnem. Res je človek, ki bi mu lahko rekli psiholog po naravi. Hitro je znal prebrati človeka in kar nekako je vedel kaj in koliko lahko komu zaupa.

Zelo so mi ostali v spominu prvi dnevi. Vsi smo se zbrali, profesorji in učenci. Imel je smisel za humor, zato ni bilo nič dolgočasno. Najprej je povedal, kako bo teklo šolsko leto, razpored predmetov in razpored učencev. Vedno je spodbujal, naj učenci ne vpišejo in študirajo samo inštrument, ampak tudi teorijo, da je sicer kot bi si dali amputirati eno nogo.

Troštove besede so vedno zadele jedro. Včasih je z njemu lastno direktnostjo sicer koga prizadel, veliko več pa jih je streznil in postavil na realna tla. Ni slepomišil ali se delal lepega, beseda je bila odkrita in jasna. Včasih se je zdel grob, če pa je dovolil, da si pogledal nekoliko globlje, si zaznal toplega in sočutnega človeka – duhovnika.

Kasneje mi je zaupal učenje vokalne tehnike in solfeggia. Sprejela sem, ker sem čutila njegovo zaupanje - da zmorem. Pri izpitih je bil zelo človeški in je vedno vprašal: "No, koliko bi ti dala?" Oceno namreč, potem je povedal še svoje mnenje. To mi je bilo všeč.

Zelo veliko mu je pomenilo povezovanje nas profesorjev. Želel je, da smo se zbrali ob koncu šolskega leta in šli na enodnevni izlet. Pogledali npr. kje nove orgle ali novo cerkev, vedno je imel kaj pripravljenega. Vzdušje je bilo vedno zelo lepo, sproščeno - bili smo skupaj. Vedno sem

občudovala njegovo delavnost, nesebično razdajanje ogromnega znanja, vedno je bil pripravljen odgovoriti na katerokoli vprašanje.

Drzen in pogumen je bil tudi v svojem ustvarjalnem duhu. Koliko različnih skladb, pesmi, psalmov je ustvarjal v sozvočju s časom ali pa celo malo pred njim. Rada vzamem v roke katero njegovih pesmi, še posebno pa psalme, vendar v mejah zmogljivosti našega župnijskega zbora. Vendar skladbe g. Trošta moraš znati zelo dobro, potem začutiš glasbo.

Iskreno sem mu hvaležna za vse, kar mi je dal oz. posredoval - koliko muzike smo začutili pri njegovih interpretacijah! To mu je podarjeno in to je razdajal, dokler je mogel. Trgoval je s talenti, ki so mu bili podarjeni, še posebej za lepoto bogoslužja.

s. M. in s. B.

Igor Kovačič:

Spomini

Nekdanji ravnatelj Orglarske šole, profesor, msgr. Jože Trošt osemdesetletnik¹.

Profesor Jože Trošt, dolgoletni ravnatelj Orglarske šole od leta 1971-2012, se je rodil 12. 5. 1940 na Colu. Po osnovni šoli na Colu in gimnaziji v Vipavi in Ajdovščini je stopil v semenišče in se vpisal na Teološko fakulteto v Ljubljani. Misel na glasbo mu ni hotela iti iz glave. Po nasvetu se je odpravil k p. dr. Francetu Ačku, ki ga je učil harmonijo in kontrapunkt ... na Viču². K njemu je hodil nekako dve leti. Z Jožetom Troštom³ sta zelo dobro vozila. V zahvalo se je svojemu učitelju poklonil z orkestracijo njegove skladbe Počivaj milo Detece v letu 2015. Jože je med leti 1968-1970 študiral na Papeškem inštitutu za cerkveno glasbo v Rimu in dosegel licenciat iz cerkvene glasbe. Omenil je, da v tistem času ni hodil domov, ker je bilo škoda časa⁴. Raje se je posvečal glasbi. Kasneje je študiral na Akademiji za glasbo v Ljubljani med leti 1973-77 smeri dirigiranje in kompozicija.

Bog mu je naklonil veliko talentov, Jože Trošt je dodal trud in delo, Bog pa blagoslov. Predstojniki so hitro opazili njegovo nadarjenost in znanje, zato so mu namenili različne cerkvenoglasbene službe. Ker se delo skladatelja in duhovnika, ki skrbi za pastoralo na župniji in sklada hkrati pri Vinku Vodopivcu ni v celoti obneslo, so se pri njem predstojniki odločili, da se posveti izključno cerkveni glasbi⁵. Leta 1970 je postal regens cori v ljubljanski stolnici in predavatelj cerkvene glasbe na Teološki fakulteti. Kot predavatelj je bil zahteven tako do sebe, kot do študentov. Če je ocenil, da je nekdo sposoben, ga je spodbujal, da se odlično nauči. Vse dotlej izpita ni naredil, čeprav je bilo znanje študenta solidno⁶. Leta 1971 je na pobudo škofa Pogačnika obnovil Orglarsko šolo. Ker se šole v tistem času formalno ni dalo ustanoviti, je ustanovil Orgelski tečaj pri Teološki fakulteti v Ljubljani, ki ga je v vsebini orglarske šole kot ravnatelj vodil⁷. Ko je bil obnovljen Cerkevni

glasbenik leta 1976, je postal odgovorni urednik in to ostal do leta 2001. Med leti 1974 in 2000 je vodil poleg stolnega zbora Komorni zbor Anton Foerster, s katerim je posnel več tonskih nosilcev, ki so nekateri presneti tudi na CD-je. Pet let je vodil Študentski zbor Lojze Mav (1978-83)⁸.

Sam sem profesorja spoznal kot učenec Orgelskega tečaja, kjer je učil glasbeno teoretične predmete in orgle. Profesor ima absolutni posluš, neverjeten spomin in pronicljivost. To je pomenilo, da je v zboru slišal vsak napačno odpet ton in lociral tistega, ki je napačno zapel. Naša pevka mi je pripovedovala, da je bil profesor vabljen kot spremljevalec in ocenjevalec dekanijskega srečanja. Povabljen je bil, da dirigira skupno pesem. Ob množici dekanijskih pevcev je slišal, da nekdo napačno poje. S prstom je pokazal na pevca in ga skupaj z ostalimi pevci iz njegovega zbora z ostrim glasom napotil, da posluša, če ne zna peti⁹. V trenutku je

dosegel neverjetno koncentracijo in zbranost ostalih pevcev. Ko sem pri zboru napačno zapel G. B. Casali Missa in G je pokazal s prstom name in zavpil: „Ti, ali si z Lune ali z Marsa?!“ Nekateri so se profesorja bali zaradi njegove strogosti in nastopa, sam pa sem profesorja izjemno spoštoval, nisem se ga bal, zato sem mu odgovoril: „Nisem ne z Lune ne z Marsa, prišel sem, da me kaj naučite.“ Pogledal me je in dejal: „A ja, prav!“ Vedel sem, da je za njegovim navidezno trdim značajem mehko in dobrosrčno srce, ki želi, da bi se učenci čim več naučili, vendar ni vedel, kako naj to doseže ob naši razposajenosti. Spomnim se, da sva se z Rokom Kršmancem, s katerim sva skupaj pela tenor, neizmerno zabavala in smejala med zborom, ko je profesor razlagal. Ob neki priložnosti je zavpil: „Tenorjema ni pomoči.“ Ker sva si zapomnila, kar je govoril, mislim, da nama ni zameril in je zato dopustil, da se smejiva. To se enostavno čuti. Nisem se motil. To se je

potrdilo v obdobju najinega nadaljnega druženja.

Profesor ima občudovanja vredno besedišče in je izjemno načitan. Njegove prisposode so bile zmeraj izvirne. Osupnile so me in včasih spravile v smeh hkrati, ker je profesor izgovarjanju besedila vedno prilagodil obrazno mimiko. Spomnim se, da je enkrat gromovniško prišel na uro zbora, odprl omaro in zakričal: „Grob je prazen in odprt.“ Obrazna mimika je bila primerna. Planil sem v smeh, potem je nadaljeval, da danes ne bomo poslušali radia, ker so ga ukradli. Rad nas je spodbujal, da bi brali poezijo in nasploh študirali. Uporabljal je vse polno tujk, ki jih je razlagal. Enkrat je med uro zavpil: „Kdo ve, katero metaforo za škrjančka uporabi Oton Župančič?!“ Nastala je tišina, odgovora ni bilo. „Pojoča raketa, vendar!“ se je glasil odgovor. Spomnim se, da je enkrat prišel med uro orgel, ko sem igral Premrlovo: Poglej na nas z višave in zavpil:

„Napaka je, ali ne veš, da je v partituri napaka?!“ Zgrabil je svinčnik in popravil. Tudi pri zboru je sproti povedal, ko smo predelovali literaturo, kje so napake v partiturah in smo jih popravljali. Pripravil je zbirke zborovskih pesmi, ki jih je zbral za vse dele cerkvenega leta. Brez pomislekov mi je po en izvod izročil, ko sem ga prosil. Izdal je tudi zbirki psalmov in preludijev k cerkvenim ljudskim pesmim.

Ko sem imel diplomski koncert, je bil v komisiji. S. Boža Čotar mu je pripravila stol, da se bo usedel. Stol je odmaknil in začel iskati očala. Vprašal sem ga, zakaj išče očala. „Zato, da zaposlim vsa čutila,“ je odgovoril in se usedel na klop zraven mene.

Rad sem hodil v orglarsko šolo, ker se je ob profesorju vedno kaj zanimivega dogajalo. Bil je duša in srce šole in mu ni bilo vseeno za učence. Bil je izjemen zborovodja. Vedno smo kar požirali njegove napotke za interpretacije skladb. Posvetil se je vsem podrobnostim in nam tako odstiral pogled na karakter skladb. Skupaj smo jih harmonsko in oblikoslovno analizirali. Profesor je bil kot pedagog izvrsten in izjemen. Pripravil je učne načrte predmetov, ki so se poučevali in tudi gradivo (za Zborovodstvo, Generalbas in Improvizacijo). Učbenik za Improvizacijo je bil poslan na prošnjo NUK tudi k njim.

Jože Trošt je izjemno plodovit skladatelj. Njegov opus je izjemno obsežen, nekatere skladbe so že ponarodele, kot na primer Tretja maša itd. Skladbe so objavljene na spletni strani <http://joze-trost.rkc.si/skladbe>.

Najine poti so se ponovno srečale oziroma če smem uporabiti njegovo besedo, sva 'trčila' skupaj v letu 2013. Prosil sem ga, če mi pošlje nekaj svojih skladb, odgovoril je: „Spomin? Ali gre za Igorja Kovačiča z Iga? Že od nekdanj poznaneža? Dolgo je tega. Potrdite svojo identiteto in vam bom poslal zaželeno.“ Note sem prejel. Konec leta 2014 sva želela s kolegom klarinetistom Simonom Umekom zaigrati skladbo za božični koncert. Ker Jože Trošt primerne skladbe ni imel, je v enem tednu nastala skladba za klarinet in orgle z naslovom Ob jaslicah. Sledila so prijetna 'delovna srečanja'. Najprej me je naučil uporabljati Finale. Moram priznati, da mi je bilo silno nerodno, da on pri zrelih letih obvlada program, jaz pa ne.

Jožetov zdravstveni karton je bil do njegovega 75. leta prazen. Žal je v zadnjih letih prejel karizmo trpljenja, vendar ga navedeno ni odvrnilo od ustvarjanja. Nastali sta orkestrirani Svetogorska in Brezjanska maša in orkestracije ljudskih pesmi za trobila. 25. 6. 2017 je bil posnet CD ob 300 letnici kronanja Milostne podobe na Sveti Gori.

Pred odhodom v bolnico leta 2015 je orkestriral Ačkov Počivaj milo Detece in ljudsko Kaj se vam zdi pastirci vi. Leta 2015 je zapisal: „Pozno je, a tu dan ali noč nič ne veljata, sedmi dan od operacije je, vrnil so mi glas, je bolj opotekajoč, a vendar ... letos je Božič bolj podoben Kalvariji ...“ Ne glede na telesno trpljenje, je bil duh vztrajen.

Jože je aforist. Napisal jih je za celo zbirko. Žal še niso bili izdani. Spomnim se, kako sva se smejala, ko sva jih prebirala. Nekateri so zelo hudomušni. Zdravniški

aforizem se glasi: »Naj spimo ali bedimo, žalujemo ali se veselimo, smo zdravi ali trpimo – za druge živimo (zdravniški aforizem v bolnici na Silvestrovo 2015) ali pa: „Nesreča nikoli ne počiva, počivamo pa mi po nesreči.“ (Aforizem nastal ob poškodbi.)

Sledila je nova bolezen. Tudi ta za delo ni bila ovira. Neizmerna volja, neutrudnost in božja pomoč, sta ga gnala naprej. Ima izjemne človeške lastnosti in vztrajnost. Mislim, da je lahko zgled. Po hudi bolezni je skrb zanj prevzela nekdanja pevka gospa Nada Košir. Nekaj časa ga je vzela tudi na stanovanje, ker ima v bloku dvigalo, na Dolničarjevi, kjer je prebival, pa dvigala ni in je težko hodil po stopnicah. Samo 5 mesecev po zdravstvenem posegu je začel z orkestriranjem. Ker naj bi imeli tisto leto novo mašo na Igu (bila je naslednje leto), sem ga prosil, če orkestrira U. Vrabca Slovensko mašo v B duru. Ker ni preselil svojega računalnika, sem ga večkrat obiskal pri gospe Nadi, da sva skupaj delala. Delo je potekalo tako, da sem prepisal mašo v Finale in pripravil partituro, potem pa mi je Jože narekoval tone, ki sem jih vpisoval v računalnik. Ker je šlo delo počasi naprej, je predlagal, da mu posodim prenosni računalnik, da bo sam poizkusil delati z njim. Pokazal sem mu računalnik in z občudovanjem sem ga opazoval, kako hitro je začel delati. V tistem času je bil zdravstveno zelo šibak. Običajno pacienti okrevajo eno leto po takem posegu, on pa je začel delati po petih mesecih. Izjemno! Gospa Nada mi je omenila, da se je cel dan pripravljala, počival, zbiral moči, da je zdržal 1-2 uri dela, potem pa je bil ves izmučen in je počival. Dal je vse od sebe, kar je lahko, da je delo potekalo in da bi pravočasno naredil.

Na prošnjo profesorice Pie Brodnik je konec leta 2017 pripravil prenovljeno pesem Na skali roža raste (na besedilo F. Bevka) za sopran in orgle. Brodnikova je pesem posnela skupaj z organistko Polono Gantar in je na pravkar izdani zgoščenki Marijinih pesmi, z naslovom Ave Gratia Plena. V zahvalo za narejeno sva ga s profesorico obiskala. Jože je namreč Brodnikovo spodbudil (kot tudi druge, za katere je ocenil, da imajo talent), da je po končani orglarski šoli študirala na Akademiji za glasbo v Ljubljani. Presenetljivo je bilo, kako se je za toliko let nazaj spomnil prigod, ki so se dogodile na orglarski šoli. Spoštovanje njegovemu spominu!

V času najinega sodelovanja in druženja je nastalo lepo število orkestracij pesmi in maš. Vsaka ima svojstven uvod in poigro, tako so nastale iz ljudskih pesmi samostojna orkestralna dela, ki se lahko izvajajo brez zbora ali pa z njim. Kljub vsem hudim boleznim in posegom je Jože ob svoji trdni volji in neutrudnosti samostojno orkestriral do julija 2018, ko ga je obiskala nova huda bolezen. Zadnja pesem, ki jo je samostojno orkestriral, je bila Še gori ljubezen, kot bi hotel povedati, da kljub bolezni vera ni zamrla. Njegova jeklena volja po skladanju je še vedno močnejša od bolezni. Tako so začele nastajati orkestracije Dete rajsko, Moli zemlja in opevaj in Že počiva vsa narava. Delo je potekalo tako, da je Jože narekoval, jaz pa zapisoval. Občudujem ga, njegove misli, znanje. Ko delava, si pesmi poje, z nogo tolče ritem in sprašuje, če mi je všeč. Do svojega dela je zelo kritičen. Večkrat pristavi: „Za danes bo

dobro, drugič bomo pa še videli, kako bo.“ Pri svojem delu je perfekcionista. Tako pri skladanju, kot oblikovanju partitur. Spomnim se, da sva skoraj eno uro popravljala pavze v partituri, ker si niso sledile v pravem zaporedju (četrtninska, četrtninska in osminska, namesto polovinske itd.). Ko sem ga vprašal, čemu je to namenjeno, je odvrnil: „Neprofesionalno je, torej je potrebno popraviti!“ Orkestrirala sva tako še februarja letos. Žal je koronavirus onemogočil obiske, tako da je delo zastalo. Večkrat se spomnim njegovih besed: „Priden bodi, če hočeš ostati na površju.“ To me spominja na parafrazo pregovora iz Svetega pisma: „Lenoba je vseh grdoba.“

Dragi Jože najlepša hvala za vaš zgled, vzgojiteljsko držo, pedagoško naravnost, prenos znanja, vaše skladbe, zborovodske nasvete in dobro voljo. Ob vašem osebnem prazniku, 80. letnici življenja, bi vam želel voščiti, kar z

enim izmed vaših božičnih voščil: „... zlata, kadila in mire ... zlato-ljubezen, kadilo-dobrota, mira-zvestoba ... te darove podarjamo drug drugemu.“ Bog vas živi še na mnoga leta! Hvala za še!

Igor Kovačič

1. Sestavek objavljam z dovoljenjem profesorja Jožeta Trošta, ki je napisano odobril 6. 8. 2020 in prispeval fotografiji iz osebne arhiva
2. Ustni vir Jožeta Trošta
3. Ob neki priliki mi je Jože dejal, da ne želi naslavljanja gospod profesor v bodoče, ker je moteče
4. Ibidem.
5. Ibidem.
6. Ustni vir župnika Janeza Avsenika
7. Ustni vir Jožeta Trošta
8. Edo Škulj: Leksikon cerkvenih glasbenikov, Družina, 2005
9. Ustni vir Branke Kristan

*Prof. Gregor Klančič,
sedanji ravnatelj Orglarske šole v Ljubljani*

»Gre za poklicanost in služenje«

Foto: Jože Suhadolnik

Gregor Klančič, profesor glasbe in akademski cerkveni glasbenik deluje kot predavatelj, zborovodja in organist. Glasbeno izobraževanje je začel na Glasbeni šoli v Novi Gorici in na Orglarski šoli v Novi Gorici (prof. Hubert Bergant). Študij je nadaljeval na Akademiji za glasbo v Ljubljani, kjer je diplomiral na oddelkih Glasbena pedagogika in Cerkevna glasba (orgle pri doc. Renati Bauer). Vodil je več zborov in pevskih zasedb, kot organist in zborovodja nastopa po Sloveniji in v tujini. V okviru Kulturnega društva Schellenburg skupaj s s. Boženo Kutnar v Uršulinski cerkvi v Ljubljani organizira koncertni cikel Sakralni abonma.

Od leta 2012 je zaposlen kot vodja glasbene dejavnosti na Nadškofiji Ljubljana. V ljubljanski stolnici sicer že od leta 1999 deluje kot organist, vodi pa tudi zbor bogoslovcev ljubljanskega semenišča. Je ravnatelj in profesor na Orglarski šoli v Ljubljani. Na Teološki fakulteti v okviru Katedre za liturgiko predava izbirne predmete Cerkevna glasba v službi bogoslužja, Teorija glasbe in gregorijanski koral ter Zborovsko petje.

Prihajate iz Mirna, z vipavsko-goriških koncev. Kakšni so bili tako vaši prvi koraki v svet glasbe kot v življenje nasploh? (Življenje v domačih krajih, domači župniji, prvi stiki z glasbo, doživljanje okoliških krajev in dogodkov; italijansko-slovensko kulturno okolje)? Prihajate iz glasbene družine?

V stik z glasbo sem prišel doma, preko svojega očeta, ki je bil učitelj glasbe, dejaven zborovodja, v kasnejših letih, ko mu je čas to dovoljeval, pa tudi skladatelj. Ne spomnim se točno kdaj; ko sem začel obiskovati osnovno šolo, so se začele prve ure na domačem harmoniju po metodi E. Bungart. Mislim, da sem v znanju kar lepo napredoval, a želel sem si obiskovati glasbeno šolo. Zato smo harmonij prodali (v podružnično cerkev v kraju Puče, v župniji Koštabona) in kupili pianino. Na novem instrumentu sem zaradi drugačne tehnike igranja sprva imel kar težave, a sem kljub temu v štirih letih zaključil sedem letnikov klavirja. Ob vsem tem je skoraj večji delež pri mojih prihodnjih odločitvah za študij glasbe imelo splošno zborovsko in glasbeno okolje, predvsem to, ki sem ga doživljal v domači cerkvi. To vsaj deloma še danes živi iz tradicije Vodopivca, Bratuža, Komela, torej iz

časov med obema velikima vojnama, ko so bili naši kraji pod Italijo in je slovenska beseda in glasba zaradi zatiranja naše kulture imela še toliko večji pomen.

Kdaj ste se odločili, da se posvetite le glasbi? Zanimale so vas še druge stvari (npr. lesarstvo)? Kdo so najpomembnejši zgledi na vaši (glasbeni) poti?

Odločitev za Srednjo lesarsko šolo je bila bolj pragmatične narave: zaradi takrat še ugodnih možnosti za zaposlitev v katerem od bližnjih pohištenih podjetij, predvsem pa zaradi tega, ker sem ob tem imel možnost, da sem se lahko bolj zavzeto ukvarjal z glasbo. Takrat še nisem razmišljal, da bi svojo poklicno pot posvetil le glasbi, zato si tudi nisem jemal posebnih zgledov. Po zaključku na nižji glasbeni šoli in letu premora sem se vpisal na Orgelski tečaj v Novi Gorici, ki je deloval kot podružnica ljubljanske šole. Tam sem se orgel učil pri prof. Hubertu Bergantu, ki je bil kot koncertni organist in profesor na Akademiji za glasbo, takrat avtoriteta orgelske igre pri nas.

Orglarski tečaj ste opravili vzporedno s srednjo lesarsko šolo? Na Orgelski tečaj sem se vpisal v četrtem letniku srednje šole in se že

kmalu začel intenzivnejše pripravljati za sprejemni izpit na Akademiji za glasbo. Po končanem služenju vojaškega roka sem tako že začel s študijem v Ljubljani. S poukom orgel pri Bergantu pa sem ob tem nadaljeval. Vsekakor štejem ta svoj del glasbenega izobraževanja kot zelo odločujočega na moji glasbeni poti.

Dokončali ste dva študija, študij glasbene pedagogike in sakralne glasbe. Kaj je botrovalo odločitvi za kar dva študija (vzporedno/zaporedno)? Se izobrazba, znanje, izkušnje pridobljene na obeh 'obrestujejo'?

Ko sem začel s študijem na Akademiji, oddelka za sakralno glasbo še ni bilo. Na oddelku za glasbeno pedagogiko sem najprej poskusil nadoknaditi zaostanek, ki sem ga čutil v primerjavi s sošolci, ki so imeli zaključeno srednjo glasbeno šolo. Poleg tega sem se kmalu pridružil zboru Consortium musicum in dve leti kasneje po uspešni avdiciji tudi Slovenskemu komornemu zboru. Takrat so se že začele priprave na odprtje novega oddelka za sakralno glasbo in odločil sem se, da se nanj vpišem takoj po zaključku četrtega letnika pedagogike. Tudi moja diplomska naloga z naslovom Glasbeno založništvo Goriške

Mohorjeve družbe je bolj kot pedagoško tematiko obravnavala cerkveno glasbo in nakazovala na moje nadaljnje zanimanje. Pridobljena izobrazba, dodatno lastno zanimanje in izkušnje v poklicnem zboru so mi dale zadosten temelj, na katerem gradim svoje glasbeno delovanje.

Spomini na Berganta, druge profesorje? Kateri vam najbolj ostajajo v spominu?

V letih pridobivanja izobrazbe sem od vsakega profesorja poskušal pridobiti čim več znanj. Pri individualnem pouku je to še toliko izrazilo. Bergant je kot koncertni organist imel toliko izkušenj kot še danes malokdo, velikokrat pa je uro popestril s pripovedovanjem raznih dogodivščin. Seveda so danes nekateri pogledi na orgelsko igro drugačni kot pred 30 leti, a kljub temu menim, da Bergant sodi v sam vrh orgelske poustvarjalnosti pri nas.

V posebnem spominu imam tudi druge profesorje iz časa obeh študijev na Akademiji, med katerimi izstopajo Tone Potočnik (partiturna igra, klavir, gregorijanski koral), Samo Vremšak (razvoj kompozicijske tehnike), Maks Strmčnik (vokalna in orgelska kompozicija) in seveda dr. Mirko Cuderman za vse predmete v zvezi z zborovstvom, še posebej za literaturo.

Po študiju ste takoj dobili zaposlitev v glasbenih vodah? V Ljubljani?

Slovenskemu komornemu zboru sem se honorarno pridružil že po dveh letih študija, po zaključku pedagogike pa sem tam dobil tudi redno zaposlitev. Tam sem bil zaposlen do leta 2012. Ob vlogi pevca sem bil skoraj do konca tudi arhivar, z zborom sem nastopal kot organist, od leta 2005 naprej pa sem bil asistent zborovodja, kar pomeni, da sem zbor pripravljajl za tuje gostujoče dirigente in imel tudi sam nekaj abonmajskih koncertov ter drugih nastopov po Sloveniji.

Ste si kdaj želeli nadaljevati študij ali glasbeno kariero v tujini? Ali še kakšen študij/specializacijo v Sloveniji?

Ne bi bil iskren, če bi zatrjeval, da si ne bi želel dopolniti svojega znanja tudi kje v tujini, a je bilo to zaradi

obveznosti doma (družina, služba) težje izvedljivo, zato sem se raje pri nas udeležil kakšnega mojstrskega tečaja iz zborovodstva ali pa iz orgelske igre. Po drugi strani pa kar s ponosom povem, da sem si vso izobrazbo in izkušnje pridobil na naših izobraževalnih ustanovah. Vedno pa je potrebno pogledati tudi čez ograjo in ne biti preveč vase zaverovan, zato rad izmenjam mnenje in skušam biti seznanjen z vsemi novostmi.

Večkrat se lahko srečamo s kritiko, da je v tujini za marsikaj (npr. položaj cerkvenih glasbenikov,

kvaliteto študija, materialne pogoje) bolje poskrbljeno in urejeno. Izmed mlajših generacij se res marsikdo raje odloči za (univerzitetni) študij v tujini kot v domovini. Kje vidite glavne vzroke za to, kaj nam to prinaša v prihodnosti, bi bilo potrebno kaj spremeniti?

Podpiram želje in ambicije mladih po študiju v tujini (Nemčija, Avstrija), kjer je tudi več možnosti za zaposlitev cerkvenega glasbenika. Večja konkurenca že sama v sebi poskrbi za rast v kvaliteti. Kdor zaključi študij v tujini, se bo lažje primerjal na široki paleti istega glasbenega profila, splošno poznavanje vrhov evropske

Sveti Rok

16. avgust

Anton Foerster 1837-1926

mf **allegretto**

1. Bla - gor mu, kdor lju - bi bra - te in živ - lje - nje za - nje da
 2. Tam mo - ri na rim-skem ku - ga, kri - žem se - če gre-nka smrt;
 3. Poln za - slu-žkov in sve - to - sti si za - pu - stil v smr-ti svet

5
 da po-sne-ma zgle-de zla - te svo - je-ga Zve - li - ča - rja.
 po - kon-ča - ti ljud-stvo žu - ga, jih po-dre - ti v grob od - prt.
 si vži-va - je vse slad - ko - sti med svet-ni - ke Bo - žje vzet.

9 *p* *f*
 Bla - gor ti, svet - nik ča-sti - ti o, svet Rok kr - ščan - ski cvet
 Ta brid-kost se raz - gla-su - je, ko-maj Rok nje glas do - biš,
 Tam, kjer uži - vaš zdaj ne-be - sa, se, svet Rok, na nas o - zri;

13 *mf* *f* *rit.*
 na po-moč v po-tre-bah pri - di v sr - cu od lju - be - zni vnet!
 hi - tro v kra - je dalj-ne tu - je na po-moč ve - sel hi - tiš.
 ku - go du - še in te - le - sa s svo - jo pro-šnjo od - vr - ni.

mf *f*

BOŽJE VELIČASTVO

Psalm 19, 8-11

Za god sv. Hieronima, 30. september.

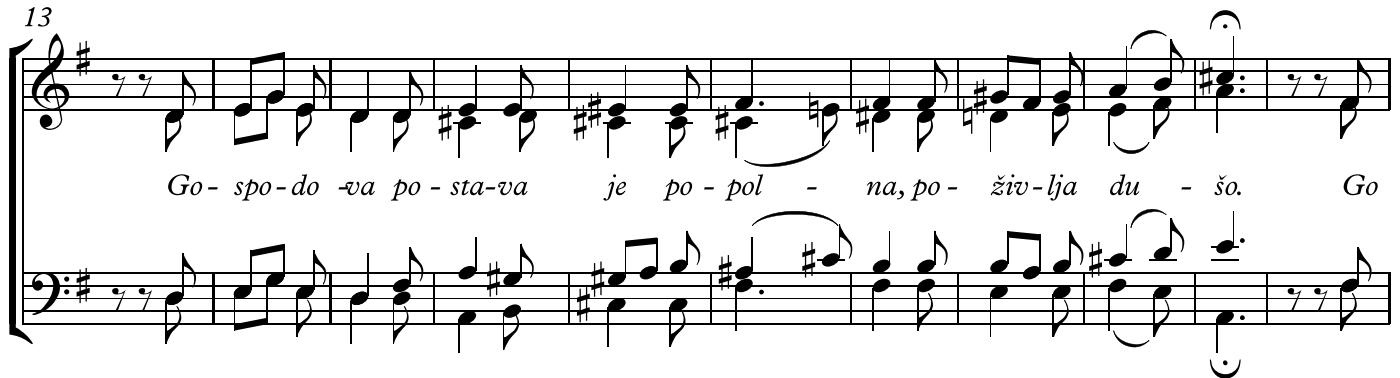
Leon Kernel, 26. 6. - 14. 7. 2019
Urban Debevec, september 2020

Odpev 1

Go-spo-do - va po - sta - va je po - pol - na, po - ži - vlja du - šo;

13

Go - spo-do - va po - sta - va je po - pol - na, po - živ - lja du - šo. Go

24

spo-do-vo pri - če va - nje je za - nes - lji - vo, ne - ved-ne-ga de - la mo-dre

34

Odpev 2

ga. Go spo-do - va po - sta - va je po - pol - na, po - živ - vlja

45

du - šo; Go - spo - do - vi u - ka - zi so pra - vi, raz - ve - se - lju - je -

56

jo sr - ce; Go - spo - do va - za - po - ved je ja - sna, je ja - sna, - raz - sve - tlju -

67

Odpev 3

je po - gle - de. Go - spo - do - va po - sta - va je po - pol - na, po -

79

živ - lja du - šo. Go - spo - dov strah je čist, o - sta ne na ve - ke;

90

Go - spo - do - ve so - dbe so res - ni - ca, vse sku - paj so pra - vi - čne.

101

Odpev 4

Go-spo - do - va po - sta - va je po - pol - na, po - živ - lja mo - jo

112

du - šo. Bolj kot zla - to so za - že - lje - ne, bolj ka-kor či-ste-

123

ga - zla - ta o - bil - je; bolj kot med so slad - ke, (so slad - ke) bolj ka-kor

134

Odpev 5

med iz sa - to - vja. Go spo - do - va po - sta - va, po - sta - va

143

je po - pol - na, po - živ - lja mo - jo du - šo.

glasbe pa je tudi veliko bolj detajlno, kot ga je moč pridobiti pri nas.

Kljub temu pa si ne predstavljam slovenskega cerkvenega glasbenika brez poznavanja naše literature in tudi drugih značilnosti. Zgolj prenašanje vzorcev iz tujine v naše okolje se mi ne zdi primerno in ne prinaša razvoja, ki je tudi pri nas nujen. Verjetno v Sloveniji še dolgo ne bomo imeli konkurenčnega okolja, ki bi samo v sebi poskrbela za kvaliteto, zato je potrebno motivirati študente, da se ne zadovoljijo le z najnujnejšim, da so zahtevni do sebe in se tudi sami poglobljajo v stvarino.

Motivacija pa je nenazadnje tudi finančna. Dokler bo delo cerkvenega glasbenika (razen redkih izjem) neovrednoteno, toliko časa bo težje pridobivati talentirane študente.

Tudi vaša žena je poklicna glasbenica. Je življenje 'popolnoma' glasbene družine v večjo podporo poklicni glasbeni poti in razvoju, ali je mogoče kdaj še težje najti mejo med poklicnim in družinskim življenjem, med delom in počitkom? Je bolj "samoumevno," da tudi otroci prejmejo glasbeno izobrazbo? V našem primeru lahko rečem, da je to v podporo. Družina razume,

kakšne so sedaj moje službene obveznosti, seveda pa si lahko predstavljate, kakšne žrtve so potrebne ob dejstvu, da so vse nedelje in prazniki v letu tako rekoč celodnevno zasedeni. V takem poklicu tudi ni jasne razmejitev med osemurnim delovnikom in prostim časom. Tako kot sem jaz v otroštvu doživel glasbo domačega okolja, podobno je to sedaj pri mojih otrocih. Imeli so možnost pridobiti si osnovna glasbena znanja, glede poklicne glasbene poti pa zaenkrat ne kaže, da bi se pri katerem od njih nadaljevala.

Razkorak med sakralno in posvetno glasbo ... Bi se kdaj raje posvetili bodisi samo eni ali samo drugi? Ali najraje obema vzporedno, ves čas?

Tega ne morem ločiti. Če se osredotočim na posvetno zborovsko glasbo, kako nam odpira globok, tudi poduhovljen notranji svet; ali pa ljudske pesmi v zborovski preobleki. Tudi sama barva vokalov, možnosti, ki jih ponuja človeški glas. Temu se ne bi želel odreči. Vse to so seveda tudi lastnosti religiozne glasbe. Nekaj drugega je glasba pri bogoslužju, kjer obstaja cela vrsta glasbenih del, od gregorijanskega koral, klasične polifonije, do naše cerkvene glasbe. Čeprav glasba tu ni v ospredju in se ne kaže sama zase, nikakor ni v podrejenem položaju. Vsekakor se oboje nikakor ne izključuje.

Kaj vam pomeni poklic/poslanstvo cerkvenega glasbenika? Kako ga doživljate, preživljate, kakšen je "delovni čas" in obveznosti?

Čeprav pogosto dojemamo besedi poklic in služba nekoliko suhoparno, nostita v svojem pomenu pravo razlago odnosa, kot ga doživljam do dela, ki ga opravljam. Gre za poklicnost in služenje. Seveda mi je ob vsem tudi v veselje, sicer bi verjetno že omagal. V veselje mi je tako igranje pri bogoslužjih v ljubljanski stolnici, učne ure z učenci orgel in teoretičnih predmetov, ki jih poučujem na šoli, v veselje so mi skupne pevske vaje v bogoslovnem semenišču. Vse to mi je sicer kdaj pa kdaj tudi v breme, a mislim, da ni dela, ki ne bi vsebovalo obojega. Delovni čas je deljen in obveznosti so skoncentrirane okoli dopoldanske in večerne maše. Trenutno vmesni čas preživim v Slovenski filharmoniji,

kjer opravljam funkcijo umetniškega vodje Zbora Slovenske filharmonije. Nedelje in prazniki pa, kot sem že odgovoril, z mašami nanizanimi od jutra do večera.

Kako in kdaj ste postali ravnatelj orglarske šole, regens chori? Je bil za prevzem te službe potreben kakšen razpis, preizkus ali razgovor?

Septembra 1999 sem prišel na stolni kor kot Troštov organist za nedeljske in praznične maše ob 9. uri, kjer sem nasledil januarja preminulega Primoža Ramovša. Leto kasneje mi je Trošt predlagal, da nasledim prof. Janeza Osredkarja za pouk harmonije na Orglarski šoli. Zatem so se obveznosti množile. V stolnici občasno še nedeljska maša ob 18.30, na Orglarski postopoma tudi drugi predmeti. Ob tem sem vodil tudi zbor bogoslovcev, ki je v letih pred tem menjal nekaj zunanjih voditeljev. Potem ko je stolno župnijo zapustil dr. Edo Škulj, sem začel redno igrati tudi pri nedeljskih mašah ob 8. in 16. uri. Pri mašah med tednom nisem igral, saj sem imel službo v Slovenskem komornem zboru, vse do novembra 2012, ko sem sporazumno zapustil zbor (takrat že pod zavodom Slovenska filharmonija) in nastopil službo na Nadškofiji Ljubljana. S tem sem prevzel že vse obstoječe delovne obveznosti in jih dopolnil z delom med tednom (igranje pri delavniških mašah ter individualne ure z učenci orgel). Jože Trošt je še eno leto nadaljeval kot regens chori in s tem dosegel najdaljše služenje v ljubljanski stolnici. Razpisa za mesto regens chori ni bilo, imeli pa smo razgovore na škofijski ravni z nadškofom msgr. dr. Antonom Stresom in z ravnateljem škofijske uprave msgr. Petrom Zakrajškom. Službo so mi zaupali na podlagi minulega dela v stolnici, na Orglarski šoli in v bogoslovju.

Vaša vloga predsednika Slovenskega Cecilijinega društva ...

Do mojega predsedovanja v Slovenskem Cecilijinem društvu nisem bil niti njen član iz razloga, ker društvo ni organizirano kot delovno telo liturgične komisije pri škofiji, ampak je organizirano kot pravna oseba civilnega prava. Poslanstvo SCD je ravno v tem, da preko svojega članstva in aktivnosti,

deluje kot spodbujevalec slovenske cerkvene glasbe predvsem za bogoslužje. Zbori, ki delujejo pod okriljem kulturnih društev izvajajo tako posvetno kot cerkveno glasbo v koncertne namene, SCD pa mora imeti svojo specifično vlogo.

Praksa glede petja pri bogoslužju je po slovenskih župnijah tako raznolika, da je nemogoče podati kratek odgovor. Pomembno je osvestiti to, da petje pri bogoslužju ni nastop, še manj koncert, ne glede ali zbor poje gregorijanski koral, Palestrinove motete ali slovensko cerkveno glasbo, še manj popevke. Absolutno podpiram koral in klasično polifonijo, najprej pa naj se pevci skupaj z zborovodjem vprašajo, čemu pojejo. Tudi slovenska cerkvena glasba, pesmi iz ljudskih in zborovskih pesmaric so primerne in dobrodošle, moramo pa vzpodbujati tudi dejavno sodelovanje občestva, s preprostimi koralnimi odpevi, pa

Nimam velikih želja in načrtov, upam pa, da bo v mojih letih prišlo do obnove oz. restavriranja stolniških orgel, da se bo stolni zbor vsaj malo okreпил z novimi pevci, morda da bi vsaj za občasno sodelovanje formiral 'schola cantorum' za koralno petje, na Orglarski šoli pa da bi, tudi s pomočjo zunanjih spodbud, okrepili število slušateljev, v tem letu pa da bi dostojno praznovali 50. obletnico ponovnega odprtja šole.

tudi takimi, ki so uglasbljeni v zadnjem času.

Svojo vlogo vidim tudi v osveščanju o vsebini Navodila o glasbi pri svetem bogoslužju (1967), spodbujanju k nastajanju novih primernih skladb, predvsem pa v spodbujanju mašnikov k uporabi vsaj najpreprostejših napevov pri nedeljskih in prazničnih bogoslužjih.

Zborovodja in organist ... Ne eni ne drugi me nimajo čisto za svojega, ste že kdaj rekli. Pa vendar je to nekakšen ideal cerkvenega glasbenika?

Ne bi rekel ravno ideal, je pa dejstvo, da nisem zaključil študija dirigiranja oz. orgel na oddelku za instrumente s tipkami. Vedno je to občutljiva tema, ko kdo posega na področje, za katero se ni specialno izobrazil. Je pa res, da mora cerkveni glasbenik pokrivati vsa ta, pa tudi druga glasbena področja. V tujini je zaradi tega širokega spektra

znanj študij sakralne glasbe eden zahtevnejših in diplomanti tega oddelka so zelo cenjeni.

Zborovodja ste (bili) že številnim zborom: Consortium Musicum, Slovenska filharmonija, stolni zbor, Ave ... Koliko zborov ste že vodili ali jih še vodite? Kaj vam pomeni zborovska glasba, delo z zborom? Kako si je najbolje nabirati znanje in izkušnje?

Včasih je veljalo, da sta bila zbor in zborovodja povezana več desetletij in se na tak način identificirala drug z drugim. Danes se zborovodje pogosteje menjavajo pred zborom, kar omogoča večjo programsko dinamiko, saj ima vsak zborovodja svoje afinitete in svoj način dela. Moja zborovodska pot se je začela pri PAZ Vinko Vodopivec, kjer so se zborovodje menjavali skoraj redno na pet let. Kasneje sem sodeloval z Dekliškim zborom in Čezmejnim mladinskim zborom v Novi Gorici,

vodil sem zbor Consortium musicum, zbor Mysterium Kranj, trenutno pa poleg KZ Ave vodim tudi Domžalski komorni zbor. Ob tem sem umetniško vodil tudi Trnovski oktet in oktet Lipa iz Trebnjega.

Verjetno je že iz tega dovolj jasno, koliko mi pomeni zborovska glasba. Pozitivni učinki petja v zboru so večplastni. Kot prvo, zbor ne zazveni dobro, če se pevci ne poenotijo v vseh podrobnostih, tako se učijo neke soodvisnosti, ki je pomembna v vsakdanjem življenju. Ker gre za posredovanje besedne vsebine, najrazličnejših čustev, o katerih v vsakdanjem življenju ne razmišljamo prav pogosto, deluje tudi terapevtsko. Sploh pa spodbuja iskrene odnose, ki jih v današnjem svetu kronično primanjkuje.

Kako gledate na svoje predhodnike - Foersterja, Premrla, Snoja, Cudermana, Trošta? So vam njihovo

delo in zgledi kdaj v spodbudo, tolažbo? Vam bolj služijo za zgled katere druge osebnosti?

Pogosto pomislim predvsem na Foersterja, Premrla, Trošta in se ob zajetni beri njihovih skladb in pomenu, ki ga imajo v slovenski cerkveni glasbi, kar zamislim nad tem, kaj bom jaz zapustil. Res pa je, da vsak čas prinaša svoje potrebe in morda je sedaj čas, da to kar so ustvarile pretekle generacije s pridom uporabljamo :)

Še posebej – kakšen lep spomin na g. Trošta? Npr. na Orglarski šoli, v stolnici ali še drugje.

Verjetno se vsi spominjamo Trošta po njegovih spontanah izbruhih jeze, če kaj ni šlo v redu. Predvsem starejši gojenci Orglarske šole imajo o tem marsikaj povedati. Mislim, da je moje prvo srečanje s Troštom nekje iz mojih srednješolskih let; to sicer ni bilo osebno srečanje. Bilo je na Sveti Gori pri Gorici, ko je pri neki slovesnosti sedel za orglami in z njemu lastno energijo vodil ljudsko petje. Potem ko sem bil že v Ljubljani, sem večkrat zahajal v stolnico k nedeljski maši; pel je stolni zbor, ampak njegov glas je šel čez vse. Seveda je bil v tem obdobju njegova vloga izpostavljena pri mašah ob papeževem obisku; občudoval sem, kako zmore voditi in obvladovati takšno množico pevcev. Prvo osebno srečanje je bilo v začetku septembra 1999, ko me je povabil na razgovor preden sem začel orglati pri mašah s stolnim zborom. Tu sem ga doživel čisto na drug način, kot prijaznega in razumevajočega ob mojih pomislekih ali bom zmogel vsako nedeljo igrati drug program pesmi. V letih sodelovanja v stolnici in na šoli je bilo veliko lepih trenutkov, tako bolj sproščenih, delovnih, pa tudi kakšen bolj napet, ko je bilo čutiti odgovornost do tega, da bo mašna slovesnost s strani kora dobro izpeljana.

G. Trošt si je zadal, da napiše toliko maš kot Mozart, v vodenju orglarske šole pa je proti koncu vztrajal tudi v želji, da preseže Foersterjeva leta vodenja. Imate tudi vi željo, da bi koga dosegli ali 'presegli'? Oz. kaj si najbolj želite pri svojem

glasbenem udejstvovanju?

Ko se malo z distance ozrem na svojo dejavnost glasbenega vodje v stolnici in na Orglarski šoli sem vesel, da oboje razmeroma dobro sledi prevzeti in začrtani poti. Nimam velikih želja in načrtov, upam pa, da bo v mojih letih prišlo do obnove oz. restavriranja stolniških orgel, da se bo stolni zbor vsaj malo okrepil z novimi pevci, morda da bi vsaj za občasno sodelovanje formiral 'schola cantorum' za koralno petje, na Orglarski šoli pa da bi, tudi s pomočjo zunanjih spodbud, okrepili število slušateljev, v tem letu pa da bi dostojno praznovali 50. obletnico ponovnega odprtja šole.

Razvoj orglarskih šol v Sloveniji.

Kar nekaj novih je nastalo v zadnjih letih, s precej različnimi statusi in načini delovanja. Kako gledate na njihovo delovanje, sodelovanje? Bodo 'napolnile slovenske kore'? So dobra 'odskočna deska' za študij na univerzi?

Ko so v 70. letih gojenci takorekoč iz vse Slovenije, začeli masovno obiskovati ljubljansko orglarsko šolo, se je pojavila naravna potreba po odprtju podružnic, ki so sicer delovale samostojno, pa vendar v navezavi z matično šolo. Vsaka od teh šol se je po nekaj letih razcveta, kasneje soočala tudi z manjšim vpisom in posledično tudi z zaprtjem. V poznih 90. letih pa so na predmetnik naših glasbenih šol prišle tudi orgle. Povpraševanje po tem sicer ni tako množično kot za klavir, a vendar so to še dodatno občutile prav Orglarske šole. Ponekod so se znašli tako, da pouk orgel poteka na glasbeni šoli, liturgične predmete pa prevzame večja župnija ali škofija. V novomeški škofiji so šli še dlje in odprli Konservatorij za glasbo, ki je pa skozi leta delovanja imel vzpone in padce. Pomembno se mi zdi, da sloneč na členu Konstitucije o svetem bogoslužju (B 115) za vzgojo glasbeno-liturgičnih sodelavcev skrbijo škofije v okviru svojih šol. Sam bi najraje videl, da so naši programi usklajeni, da taka šola v nekaj letih vzgoji primerne cerkvenega glasbenika za delovanje na župnijski ravni, obenem pa pripravi pot za morebitno nadaljevanje študija na Akademiji za glasbo.

Ukvarjate se tudi s komponiranjem?

Komponiram zelo malo. Trenutno ob vseh zadolžitvah težko najdem čas, sem pa tudi mnenja, da ob vsem, kar je dobrega 'skomponiranega', ni treba še meni trošiti papirja :) Upam pa, da bo prišel čas tudi za to. Čutim, da se moram s tem spoprijeti, predvsem v smislu nastanka skladb v skladu z Navodilom o glasbi pri svetem bogoslužju.

V prostem času najraje ...

Najraje se gibam v naravi, kolesarim, grem v hribe ...

Korona virus in karantena, negotovost in spremembe, ki smo jih deležni po celem svetu. Sprva tudi prepoved javne udeležbe pri svetih mašah in odpoved vseh javnih dogodkov. Zaradi vsega tega kakšno novo odkritje, spoznanje, odločitev? Bojazen in upanje?

Ta čas sem preživel popolnoma mirno in brez strahov, na enak način grem naprej. Hvaležen sem tudi za to izkušnjo, ki mi je po eni strani omogočila pomoč potrebnim (v času, ko je bil ukinjen javni prevoz, sem pomagal pri prevozu zaposlenih v domove za ostarele), v ostalem času pa sem doma, sicer na elektronskih orglah, pa vendar, prebral že dolgo načrtovano in odlašano koralno fantazijo Maxa Regerja: Wachet auf! ruft uns die Stimme, op. 52, št. 2. Upam, da bo v kratkem tudi javno zazvenela na stolnih orglah.

Hvala za vaše odgovore. Pri vašem delu in poslanstvu vam želimo obilo Božjega blagoslova!

*Intervju pripravil:
Urban Debevec*

Voces organorum:

Koncert v spomin prof. Angeli Tomanič

*Cerkev svetega Antona Puščavnika
na Brezovici pri Ljubljani, 15. januar 2019*

Gospo Angelo Tomanič sem poznala na videz. Spominjam se, da sem kot mlado dekle občudovala njene krasne spete lase in očala. Vedela sem, da je Angela Tomanič izvrstna organistka. Moja teta, tudi sama organistka v Mokronogu na Dolenjskem mi je pripovedovala, kako ima gospa Tomanič v Vodica, kjer je delovala, note in drugo opremo lepo in natančno urejeno.

Koncerta Orglarske šole ob obletnici njene smrti sem se z veseljem udeležila. V cerkvi svetega Antona puščavnika na Brezovici pri Ljubljani je bila najprej maša s petjem ob orgelski spremljavi profesorja Gregorja Klančiča, nato pa uro in pol trajajoči koncert učencev Orgelske šole. Skrbno izbrane skladbe so bile v duhu Angele Tomanič, torej od skladateljev, ki jih je imela najraje. Vrstile so se izvedbe od J. S. Bacha, preko francoskega baroka, romantike in impresionizma, do slovenskih skladateljev 20. stoletja.

Izvajalci so igrali tehnično brezhibno in skladbe doživeto interpretirali. Poznalo se je, da so učitelji pri izboru del upoštevali afinitete in želje izvajalcev.

Med izvedbami smo poslušali zanimive odlomke iz življenja Angele Tomanič. Prikazali so mi jo v novi luči, in sicer kot izredno predano cerkveni glasbi in dejavno za prosperiteto orgelske in zborovske glasbe v slovenskih cerkvah. Oboje, tako glasba kot pripovedovanje o Angeli Tomanič, je lepo izpolnilo večer in nam pustilo zelo prijetno doživetje.

Zahvaljujem se vsem, ki so nam, poslušalcem, omogočili uživanje ob zvoku Močnikovih orgel na Brezovici in obudili spomin na našo izredno organistko.

Jana Jamšek

In memoriam

Jennifer Bate

1944 – 2020

Spomladi leta 2020 je svet zapustila prvovrstna interpretka orgelskih del angleška organistka, skladateljica in pedagoginja Jennifer Bate. Olivier Messiaen, čigar orgelska dela je v celoti posnela za založbo Unicorn-Kanchana, jo je prvič, ko je prisluhnil njeni izvedbi nekaterih njegovih del, navdušen nad njeno interpretacijo povprašal, če je slišala posnetke njegovih izvedb. Jennifer je odgovorila, da jih ni še nikoli slišala. Srečala sta se leta 1975 in vse od takrat je bila njegova prva izbira za izvedbo novih orgelskih del. Delo in trud skladateljev namreč zaživi šele v zvočni podobi, ki jo poustvari interpret, bodisi skladatelj, še pogosteje pa glasbenik, ki mu je delo skladatelja blizu. Jennifer so bila blizu tudi dela skladatelja Felixa Bartholdyja Mendelssohna in Césarja Francka, posnela je njuna zbrana orgelska dela, nekaterim nedokončanim Mendelssohnovim pa dodala svoje zaključke.

Rodila se je kot edinka v londonsko družino organistov – njen stari oče je bil organist, prav tako njena stric in oče, ta je bil njen prvi učitelj klavirja in kasneje orgel. Že v mladih letih je prejela vrsto nagrad na glasbenih tekmovanjih, na študij pa so jo poslali na Akademijo za glasbo v Bristolu. Po študiju se je zaposlila kot knjižničarka na Londonski ekonomski šoli, saj ji je bilo rečeno, da kot koncertna organistka ne bo uspela zaslužiti za preživetje. Prosti čas je v obdobju zaposlitve koristila za širjenje glasbenega repertoarja in vezi na kulturni sceni. Leta 1968 se je poročila s precej starejšim avstralskim organistom in skladateljem Georgom Thalben-Ballom, vendar je bila poroka čez štiri leta zaradi njegove napredujoče bolezni razveljavljena. V tem času je Jennifer stopila na pot samostojne koncertne organistke, na kateri je med drugim inaugurirala številne nove orgle in redno igrala v etru radija BBC. Na vsakoletnih prireditvah imenovane medijske mreže, t. i. Proms, je nastopila štirikrat, na koncertnih turnejah pa prepotovala Evropo, Avstralijo, Kitajsko, Novo Zelandijo, Južno Afriko, Karibske otoke in Južno Ameriko.

Jennifer Bate je dvakrat nastopila tudi v Sloveniji, in sicer na orglah Cankarjevega doma, prvič leta 2000 in drugič leta 2015. Slovenskemu občinstvu je med drugim predstavila svoje kompozicije, pa tudi redko slišana dela starejših in mlajših angleških skladateljev, ki jim je namenila veliko pozornosti. Svoje glasbeno znanje je predajala mlajšim generacijam organistov, še posebej po letu 2000 redno na vsakoletnih enotedenskih tečajih, imenovanih Orgelska akademija Jennifer Bate (Jennifer Bate Organ Academy) v okviru dekleške šole Sv. Katarine v Bramleyju, kjer so se večine igranja orgel učila dekleta stara med 13 in 21 let. Univerza v Bristolu ji je za življenjske dosežke podelila častni doktorat.

Aleksandra Gartnar Kastelic

dr. Edo Škulj, 80 let

Duhovnik, muzikolog in predavatelj Orglarske šole v Ljubljani v pokoju je meseca maja letos dopolnil častitljivih 80 let. Opus, ki ga je kot muzikolog pregledal, raziskal, zbral in objavil, od različnih notnih izdaj (Gallus, zbirka Musica sacra idr.) in člankov do številnih knjig (Pregled slovenskih orglarskih delavnic v več knjigah, Leksikon cerkvenih glasbenikov, monografija o Franu Gerbiču, prevod J. S. Bach Alberta Schweitzerja, idr.) ter delo, ki ga je opravil kot urednik Cerkevne glasbenika in predavatelj na Orglarski šoli pričajo o njegovi izjemni delavnosti, študijski zagnanosti in predanosti cerkveni glasbi ter živem odnosu do zgodovine. V imenu vseh sedanjih in nekdanjih slušateljev ter predavateljev Orglarske šole kot tudi Orglarčkov uredniške ekipe se mu zahvaljujemo za njegov celotni prispevek cerkveni glasbi, mu želimo, da ga Bog še zdravega ohrani in mu voščimo vse najboljše!

Inavguracija Orgel kopske stolnice

Blagoslov orgel in inavguracijski koncert

Blagoslov orgel

Sveta maša, sobota, 6.11.2021 ob 17 uri

Inavguracijski koncert

Obletnica posvetitve stolnice, nedelja, 7.11.2021 ob 18. uri

Orgle: Pier Damiano Peretti

Inavguracijski festival

- Nedelja, 14.11.2021 ob 19 uri
Orgelski koncert: Tomaž Sevšek Šrnel
- Nedelja, 21.11.2021 ob 19 uri
Koncert zmagovalnih skladb natečaja za nove skladbe Aegis Carminis 2021
Zbor akademije za glasbo in Akademski pevski zbor Univerze na Primorskem
- Nedelja, 28.11.2021 ob 19 uri
Orgelski koncert: David Cassan
- Četrtek, 2.12.2021 ob 19 uri
Koncert orkestra »Orchestra dell' Academia Musicale Naonis«
Orgle: Alberto Gaspardo
- Nedelja, 2.1.2022 ob 19 uri
Novoletni orgelski koncert: Renata Bauer

Vabimo

Koncert na Sveti Gori – Jože Trošt 80 let

Skladatelj prof. Jože Trošt je praznoval svoj 80. rojstni dan v torek, 12. maja 2020, v času, ko se zaradi epidemije nismo smeli družiti na slavnostnem koncertu, ki smo ga načrtovali na nedeljo, 10. maja 2020. Zato smo ta dogodek predstavljali na jesenski čas istega leta, a tudi takrat je 'koronca' to preprečila. Sprijaznili smo se s koronskim časom, malo manj s tem, da nismo smeli imeti pevskih vaj, a sedaj smo tik pred izvedbo dogodka v čast našemu slavljenju.

Prof. Jože Trošt je več desetletji budno spremljal razvoj cerkvene glasbe po vsej Sloveniji, še posebej pa v škofiji Koper, iz katere izhaja. Dirigiral je na številnih festivalih, revijah cerkvenih pevskih zborov, spodbujal tudi rojake v zamejstvu, da so s svojim lepim petjem krasili cerkveno bogoslužje. Velik poudarek je dajal šolanju organistov in zborovodji na Orglarski šoli v Ljubljani, ki prav letos obhaja svojo 50. obletnico delovanja.

Prav zato smo se odločili, da na Sveti Gori njemu, Svetogorski Mariji, domovini in vsem Slovencem na čast zapojemo v petek, 5. novembra 2021 ob 17.00 pri sveti maši. Po maši bo sledil še krajši koncert skladb našega slavljenca in nekaj takih del, ki jih je kot zborovodja rad vključeval v svoje sporede.

Med sveto mašo in na koncertu bodo, poleg pevcev Mešanega pevskega zbora Anton Foerster iz Ljubljane, sodelovali še Duhovniški oktet Oremus, solisti: Francka Šenk - sopran, Matevž Močnik - bariton, Marko Fink - basbariton, na orglah pa Dušan Ješelnik. Maševal bo ljubljanski nadškof metropolit msgr. Stanislav Zore.

Vsi toplo vabljeni!

Damijana Božič - Močnik, zborovodkinja

Liturgična glasba išče navdih v Božjem življenju

Sakralno in profano, sveto in posvetno sta pojma, ki sta že tisočletja nosilca različnih filozofsko-teoloških pogledov, v katerih prevladuje eden ali drugi, vedno pa si bolj ali manj stojita nasproti kot dva nezdružljiva pojma. Kot sakralno se je uveljavilo vse tisto, kar je vezano na svete, Božje stvari, obrede in skrivnosti, medtem ko je posvetno strogo ločeno od Boga, vezano na to zemljo in na ta svet. A ob tem velja omeniti še nek drug, duhovno-teološki pogled, ki izvira iz liturgične vizije sveta, v kateri ti dve kategoriji ne obstajata, kajti vse ustvarjeno prihaja od Boga in ko ga v liturgiji ponovno prinašamo Bogu postane dopolnjeno: posvetno se sreča s svetim, zemeljsko se dopolni z nebeškim.

Pa vendar nam je vsem jasno, da neka umetnost spada v Cerkveno okolje, druga pa ne. Vrnimo se torej k liturgiji. Evharistično bogoslužje je dogodek občestva: skupnost Božjih otrok se zbere, da bi se v moči liturgičnega spomina povzpela v Božje kraljestvo. Ta skupnost prinese s seboj svoje življenje, delo, napore in radosti in jih daruje Bogu. V moči Svetega Duha zdaj vse to postane Kristusovo telo, kruh za življenje sveta. Pred duhovnimi očmi zbranega občestva se odpre nova resničnost tega istega sveta, za hip uzrejo svet, osvetljen z zlatom nebeškega Jeruzalema, za hip so deležni predokusa novih nebes in nove zemlje, kjer je vse prežeto z Odnosom. In prav tam, v eshatonu dobijo edino slutnjo, ki jim more dati navdih za ustvarjanje duhovne umetnosti. Bolj ko je umetnost blizu temu edinstvenemu izkustvu Božjega življenja, bolj liturgična je, zato je povsem razumljivo razmišljanje papeža Pija XII., ki v svoji okrožnici poudarja, da ni vseeno, kdo napiše skladbo bogoslužnega značaja: „*Umetnik, ki ne izpoveduje verskih resnic ali s svojim življenjem in prepričanjem kaže, da je daleč od Boga, naj se ne ukvarja z versko umetnostjo, ker nima tistega notranjega očesa, s katerim bi mogel videti, kaj zahtevata Božje veličastvo in Božje čiščenje; niti ne more*

upati, da bi njegove verske umetnine, čeprav morda kažejo njegovo zunanjo spretnost in umetniško usposobljenost, dihale tisto pristno pobožnost in vero, ki se spodobita Božjemu svetišču, in bi tako bile primerne, da bi jih Cerkev – varuhinja in razsodnica verskega življenja – sprejela v sveti prostor.“¹

Če je bila do XIII. stoletja praktično vsa sakralna glasba tudi liturgična, gre to pripisati dejstvu, da petje ni bilo razumljeno kot nekakšen fakultativni element v liturgiji ali še slabše, kot njen okrasek, ampak je bilo njen naravni, sestavni del, kajti šlo je za ‘peto liturgijo’ in ne za ‘petje pri liturgiji’. Ta organskost pa se je s pojavom polifonije in večglasnih motetov prekinila in zgodovina je bila priča drastičnih odklonov, ki sta jih v istem cerkvenem prostoru druga mimo druge živeli liturgija in glasba. Prav zato pa morda lahko danes jasneje prepoznavamo ustrezne kriterije in vidimo resnični pomen in namen sakralne, duhovne oz. liturgične glasbe.

Lotimo se torej razjasnitve nekaterih pojmov, ki so danes splošno uveljavljeni. Liturgična ali bogoslužna glasba je tisti najožji pojem sakralne glasbe, ki se v največji možni meri oplaja v samem bogoslužju in mu daje

pridih nebeškega bogoslužja. Konstitucija o svetem bogoslužju št. 83 namreč pravi: „*Veliki duhovnik nove in večne zaveze, Kristus Jezus, ki si je privzel človeško naravo, je v to zemeljsko pregnanstvo prinesel tisti hvalospev, ki se na veke razlega v nebeških dvorih. On sam vse človeško občestvo združuje okrog sebe, da skupaj z njim prepeva te svete hvalnice.*“ Jezus Kristus je s svojim učlovečenjem, življenjem, trpljenjem, smrtjo in vstajenjem razodeval Očeta in svoj odnos z Njim in nam s tem pokazal novo, krščansko kategorijo lepote: *Lep, najlepši si med človeškimi sinovi (Ps 45,3).* Njegova lepota pa ni estetska, ampak evangeljska, je lepota uresničene ljubezni, ki ni nikoli dekoracija, ampak je drama. Tovrstno lepoto srečamo v zgodnjekrščanski umetnosti v katakombah. To je simbolna umetnost, ki prebujajo spomin in odnos s Kristusom ter omogoča srečanje med kristjani, ko jih povezuje v istem sporočilu in v isti Osebi. Ne izgublja se v podrobnostih, ampak prinaša bistvene stvari, ki pa imajo globok pomen. V primerjavi s splošno umetnostjo tiste dobe na videz kaže na ustvarjalno dekadenco, a v resnici je sad hotene askeze, kajti liturgična umetnost mora biti krščena, iti mora skozi očiščenje, skozi smrt sebe, da lahko razodeva novo stvarjenje. Na podoben način lahko tudi za področje

glasbene umetnosti najdemo nekakšen navdih za iskanje današnje liturgične zvočne podobe v več stoletnem izročilu gregorijanskega koral, ki v sebi združuje prav te temeljne asketske elemente. Izhajajoč iz povedanega, sami od sebe izstopijo nekateri kriteriji, s pomočjo katerih lahko presojamo ali je neka glasba bolj ali manj primerna za bogoslužno rabo.

Prva in najpomembnejša stvar je **besedilo**. To naj bi bili predvsem biblični ter liturgično-teološki teksti, ki oblikujejo in hranijo kristjanovo miselnost v luči odrešenja ter liturgičnega dogajanja. Besedilo ima kognitivno formativno vlogo, ko pa je podkrepjeno z glasbenimi elementi, dobi še večjo moč, saj se preko čustvenega doživljanja globlje vtisne v kristjanov spomin in ostaja v njem kot pristen okus srečanja z Bogom tudi potem, ko se ta vrne v vsakdanje življenje. Ker je bogoslužje molitev Cerkev, vsega Božjega ljudstva, besedilo izbira in določa izročilo Cerkev in ne more biti plod posameznikovega okusa ali izpovednega navdiha. Glasba, ki je tu *dekla liturgije*, pa mora besedo odsevani, poglobiti, jo opisati tako, da človeka še bolj razpoloži za njen sprejem. Tudi kadar besede ni več in ostane samo še instrumentalna glasba, mora to biti glasbena eksegeza, ki komentira in v glasbeni jezik prevaja izbrano besedo.

Liturgija po svoji strukturi določa **glasbeno obliko** liturgičnega petja: mašni ordinarij ima vnaprej določeno, nespremenljivo besedilo, medtem ko je mašni proprij vezan na vsebino dogajanja v posameznem delu maše ter na njegovo dolžino (vstop, darovanje, obhajilo). Tekom stoletij sta se kot temeljna in najbolj sprejemljiva glasbena zvrst za bogoslužno rabo ohranjala gregorijansko petje in klasična polifonija, ker ustrezata trem temeljnim kriterijem: svetost, lepota umetniške vrednosti in splošnost, o katerih je v dokumentih o cerkveni glasbi pisal papež Pij X. A Cerkev v svojih navodilih ni prepovedala novih, modernejših stvaritev, ampak podpira vse, kar je lepo in dobro ter se sklada z liturgičnimi pravili: „*Ker je Cerkev vedno priznavala in podpirala napredek umetnosti, ne sme presenetiti, da poleg gregorijanskega petja in polifonije*

sprejema v bogoslužje tudi sodobnejšo glasbo, da le spoštuje bogoslužnega duha in resnične umetniške vrednote.“²

Melodija, ritem in harmonija imajo za nalogo, da prebudijo tisto, česar besede ne povedo več, da zbujajo željo po molitvi, veselje, hvaležnost ali skesanost – pač tisto, kar želimo glede na liturgični čas in bogoslužno dogajanje prebuditi in okrepiti v človeku, ki se v celoti svojega bitja srečuje z Bogom.

Uradna razlaga koncilskih odlokov o glasbi je izšla leta 1967 v *Navodilu o glasbi pri svetem bogoslužju* (*Musicam sacram*). Poleg številnih konkretnih smernic za pravilno izvajanje glasbe pri bogoslužju tu cerkvena zakonodaja prvič razloži zakaj je péta liturgija tako pomembna: „*V takšni obliki postane namreč molitev prijetnejša; bolj jasno se razodeva skrivnost svetega bogoslužja ter njegov hierarhični in občestveni značaj; z ubranostjo glasov se bolj doseže ubranost src; sijaj svetih stvari pomaga, da se duh lažje dvigne kvišku; celotni obred pa jasneje predpodablja tisto bogoslužje, ki se opravlja v nebeškem Jeruzalemu.*“³ To nam nakaže nov kriterij in sicer da je vloga glasbe pri bogoslužju ta, da zbranemu občestvu pomaga, ga **podpre pri molitvi**, pri osebni srečanju z Bogom. Omogoča naj, da človek izide iz sebe in se odpre za (D) drugega (Boga in človeka); je torej v službi odpiranja, kar pomeni, da ne sme voditi k sebi, niti k izvajalcem, ampak tlakuje pot za srečanje in združitev z resnično, edino Lepoto. Zato pa mora biti svobodna in prosojna, ne zapeljiva, ampak naravna, preprosta in bistvena. V nasprotnem primeru lahko postane nekakšen zid med Bogom in človekom, ovira, ki pritegne pozornost in človeka zapelje v njegov lasten čutni svet, s tem pa ga osiromaši za resničen Odnos.

Liturgična glasba je v **službi občestva**, ki ima pravico in dolžnost aktivnega sodelovanja in ne zgolj neme opazovanja pri bogoslužju. Grška beseda *leitourgia* označuje namreč neko skupno opravilo, delovanje, službovanje ljudstva, s katerim skupina ljudi postane nekaj, kar prej, kot skupek posameznikov, niso bili. Le tako Cerkev razodeva samo sebe in postaja to, kar je: zbor, shod, uresničitev Kristusovega telesa. Tudi pevski zbor, kantor, zborovodja in

organist imajo sicer pomembno vlogo, a še vedno le kot del občestva, kot tisti, ki pojejo bolje, ki lahko izvedejo težje glasbene dele in na ta način podprejo vso skupnost, nikakor pa niso nekakšno neodvisno pevsko društvo, ki po svojem okusu izbira in narekuje program in pri bogoslužju razkazuje svoje sposobnosti. Nobeno sodelovanje pri bogoslužju ne sme biti iskanje lastnega potrjevanja ali sad protagonizma, saj ne gre za nastop, kjer imamo na drugi strani neme poslušalce (ali občudovalce), ampak gre za okušanje in razodevanje občestva bratov in sester, ki skupaj živijo Cerkev in z darovi, ki so jih zastonj prejeli, slavijo Očeta. Zato se mora glas vsakega na nek način izprazniti sebe in se napolniti z občestvom, z lepoto služenja in ljubezni, ki vključi vse in vsakogar. Prav ta kriterij pa do neke mere usmerja tudi izbiro glasbenih oblik in slogov, da bodo ti sprejemljivi, dostopni in izvedljivi za občestvo.

Seveda pa se vsa sakralna glasba ne konča pri bogoslužju. Sem namreč spada širok seznam glasbe s krščansko vsebino ali navdihom, ki je široko uporabna za osebno in skupno molitev, za izražanje ljudske pobožnosti, za slavlilna srečanja, koncerte itd. Tovrstna glasba je bolj osebno izpovedna, svobodnejših oblik, besedil in glasbenih izrazov. Papež Pij XII. je to glasbo poimenoval verska glasba, ki je primerna in dobra za izvajanje „*v svetiščih med nebogoslužnimi dejanji in obredi, kakor tudi zunaj cerkva pri slovesnostih in praznovanjih.*“⁴

Če smo na začetku pokazali, da se liturgična glasba rojeva v nebeškem Jeruzalemu, kjer se učimo nebeškega bogoslužja, je razumljivo, da bolj ko se v vseh elementih oddaljujemo od te izkušnje, bolj ta glasba postaja neliturgična, posvetna, takšna, ki ni več sposobna razodevati odrešenja, ampak govori zgolj o tem svetu, ki je podvržen grehu in smrti.

s. Božena Kutnar

1. Pij XII., *Musicae sacrae disciplina*, 27.

2. Pismo Janeza Pavla II. o cerkveni glasbi, 10.

3. Navodilo o glasbi pri svetem bogoslužju, 5.

4. Pij XII., *Ibid.*, 36.

Harmonij, 2. del

Kako in zakaj je nastal harmonij?

V prejšnji številki Orglarčka smo predstavili harmonij – danes skorajda pozabljeno glasbilo – z vidika organologije. Odgovorili smo na vprašanja kaj harmonij sploh je in kako deluje. Tokrat pa bomo odkrivali zgodovino tega glasbila.

Princip proizvodnje tona s prosto vibrirajočimi jezički izhaja iz aerofonih glasbil jugovzhodne Azije. Med njimi so tudi ustne orglice razširjene v Indoneziji – *sheng* – s katerimi so se evropski glasbeniki in fiziki seznanili v 18. stoletju.

Nemški skladatelj, glasbeni teoretik in orglavec **George Joseph Vogler** si je leta 1789 dal izdelati *orchestron*, prenosne orgle ki jih je uporabljal na koncertnih turnejah, in ki so med drugimi registri vsebovale tudi register iz prosto vibrirajočih jezičkov. S tem glasbilom se je seznanil na Dunaju delujoči **Johann Nepomuk Mälzel** avtor *Panharmonikona*, ki je bil leta 1807. razstavljen in prodan v Parizu. Morda je pod tem uplivom **Gabriel Joseph Grenié** izdelal glasbilo z jezički, ki je imelo mehove na nožni pogon s pedali, hitrost oz. moč pedaliranja pa je uplivala na glasnost zvoka. Grenié je svojo iznajdbo predstavil leta 1810. v Parizu pod imenom *orgue expressif*. To ime je v Franciji ostalo v uporabi tudi kasneje, ko se je uporabljalo tudi za vse ostale instrumente podobne harmoniju, vključno s samim harmonijem.

Sledila so številna podobna glasbila: Na Dunaju je leta 1818. **Anton Haackl** predstavil instrument, ki ga je

Kitajski šeng

poimenoval *Physharmonika*, poleg njega se je na Dunaju uveljavilo še nekaj pomembnih izdelovalcev fisharmonik, med njimi **Jakob Deutschmann**, **Peter Titz** in **Teofil Kotykiewicz**, v Angliji je **John Green** leta 1833 patentiral *seraphine*, znani francoski orglar **Aristide Cavaillé-Coll** je leta 1834 izdelal *poikilorgue* ... Vsa ta glasbila tipa fisharmonike so imela po en register osnovne – osemčevljske (8') višine, jezički so bili izdelani iz medenine in jekla, obseg pa je bil od 3 do 6, najpogostejše pa 4 ali 5 oktav.

Okrog leta 1840. je bilo treba samo še

Alexandre-François Debain

dokončno oblikovati standardni model instrumenta, ki bi v sebi združil vse do takrat razvite značilnosti instrumenta s tipkami, s prostimi jezički in mehovi ki omogočajo dinamično niansiranje, ter ga opremiti z več različnimi registri. Ta pomemben, čeprav ne ravno revolucionaren korak je naredil **Alexandre-François Debain**, ki je najprej nekaj časa delal pri Charelsu-Josepxu Saxu, izumitelju saksofona, potem pa v neki pariški tovarni klavirjev. Leta 1834 je ustanovil lastno podjetje ter izdelal majhno glasbilo s prostimi jezički, imenovano *organino*, ki je imelo en sam register ter

suboktavno in superoktavno zvezo. Potem pa je zgradil večji instrument s štirimi registri, deljenimi na bas in diskant, ki ga je leta 1842 patentiral pod imenom *harmonium*. Na ta način je Debain postavil standard oz. oblikoval osnovni tip tovrstnega glasbila, ki je kot norma obveljal skozi nadaljnja desetletja.

Dejstvo, da je Debain sam sebe imenoval za izumitelja harmonija, enako kot je Haeckl sebe imenoval za izumitelja fisharmonike, moramo razumeti z distanco, kot zgodovinsko zanimivost. Debain in Haeckel sta le postavila norme, oz. oblikovala standarni tip glasbila, ki je drugim izdelovalcem služil kot zgled, nista pa izumila principov delovanja teh glasbil ali pa bistveno revolucionalizirala mehanizma. Do tretje četrtine 19. stoletja je fisharmonika počasi odstopila mesto harmoniju, ki sta mu naraščala tako priljubljenost, kot posledično tudi

Francoski harmonij Debain

repertoar, in seveda število izdelovalcev. V Franciji so, poleg Debaina, med njimi najbolj izstopali **Jacob Alexandre, Maurice Kasriel** ter **Victor in Alphonse Mustel**, v Nemčiji **Philipp J. Trayser** ter **Julius in Paul Schiedmayer**, v Avstroogrski že omenjeni **Teofil Kotykiewicz**, v Italiji **Graziano Tubi** ... Vsi omenjeni izdelovalci so proizvajali predvsem ali samo glasbila evropskega tipa, na potisnjeni zrak (Druckwindharmonium). Harmoniji na vsesani zrak (Saugwindharmonium) je verjetno bil razvit v sklopu Alexandreove delavnice v Parizu, nadaljnji razvoj

pa je doživel predvsem v ZDA, kjer so ga izpopolnile delavnice **Estey & Company, Packard Organ Company** in predvsem **Mason & Hamlin**. V Evropi je Saugwindharmonije proizvajalo predvsem nekaj nemških izdelovalcev, med njimi **Mannborg** in **Hörügel**.

V drugi polovici 19. stoletja je podjetje Mustel začelo uveljavljati svoje številne patente, ter je s časom razvilo tip glasbila, imenovan *art-harmonium* oz. *Kunsthharmonium*. Ta tip Druckwindharmoniuma je poleg expressiona, zveze grand jeu ter štirih osnovnih registrov imel tudi številne dodatne registre, ter mehanske pripomočke kot so percussion, prolongement, forte fixe, forte expressif ... Na začetku 20. stoletja so nekatera podjetja, npr. Mannborg, Schiedmayer in Mustel, začela proizvajati zelo velike harmonije z več manuali, velikim številom registrov, pedalno klaviaturo ter električnim pogonom mehovja. Obstajala so tudi glasbila, ki so bila kombinacija harmonija in klavirja, ali pa harmonija in čeleste (takšne je od leta 1886 izdeloval Mustel pod imenom *orgue-célesta*).

To vse se je že precej oddaljilo od osnovnega koncepta harmonija, ter od osnovne težnje, ki je v prvi polovici 19. stoletja pripeljala do načrtnega razvoja in standardizacije tega glasbila. Temu so se v prvi polovici 20. stoletja pridružila nova (električna in elektronska) glasbila (med njimi tudi Hammondove orgle), pa tudi sprememba glasbenega okusa, kar je ironično pripeljalo harmonij do izgube priljubljenosti in upadanja uporabnosti, ravno v trenutku njegove največje tehnične izpopolnjenosti.

Treba je imeti v mislih, da so harmonij in njegovi predhodniki začeli svojo zgodovino še v časih pred začetkom masovne industrijske proizvodnje glasbil. Zgodnja glasbila s prostimi jeziki, vključno s prvimi harmoniji, so bila ročni, delavniški izdelki, tako kot tudi orgle in ostala glasbila. Druga polovica 19. stoletja pa je tudi v izdelovanje glasbil prinesla mehanizacijo, začela se je serijska proizvodnja. Meščanstvo, ki je vedno bolj bogatelo in se kulturno udejstvovalo, je postalo širok trg z

velikimi potrebami po hišnih glasbilih. Skozi celotno 19. stoletje lahko zaznamo naraščanje priljubljenosti in širjenje kulture domačega muziciranja, v katerem sta glavno vlogo igrala ravno harmonij in klavir. Vendar je na začetku 20. stoletja tehnologija zopet naredila preskok, in meščanstvo je ob uveljavljanju nosilcev zvoka počasi prenehalo z aktivnim ukvarjanjem s glasbo ter postalo le pasivno občinstvo. Poslušalci niso več namenjali denarja nabavljanju glasbil in časa glasbeni izobrazbi, temveč so postali uporabniki diskografskih izdaj.

„Dejstvo, da harmonij ima klaviaturo kot orgle ali klavir, bi nam utegnili dati misliti, da na njemu brez dodatnega priučevanja lahko igra vsak organist ali pianist, seveda če pri harmoniju ne bi bilo umetnosti proizvajanja zvoka s pomočjo mehov, kar pa zahteva dodatno natančno učenje. Cilj te študije in pravilnega poučevanja je spodbiti ostra mnenja o grobosti tona tega glasbila – krivico ki je naravna posledica nepravilnega črpanja zraka pri tistih izvajalcih, ki menijo da, čeprav vsako glasbilo zahteva vajo preden skušamo na njem igrati, harmonij zahteva samo da se k njemu usedejo in igrajo po lastnem občutku, če pa pri tem ne ustvarijo ustreznega učinka, redno krivijo glasbilo za svoj neuspeh. Nič ni samoumevno. Vsemu se je treba previdno posvetiti – vsak ton mora biti primerno postavljen, zadržan in zapuščen, kar razkrije največjo prednost harmonija, ki se najzvesteje približuje zvoku človeškega glasu in petja – lepota, okus in izraznost so nadvse potrebni za zagotavljanje zadovoljstva poznavalcev. Harmonij je pač harmonij, nič več in nič manj. Naj se ga študira kot vsako drugo glasbilo in izvajalec bo lahko pomirjen kajti kmalu bo nagrajen za svoj trud in pozornost.“ (Louis Engel)

Tomaž Gržeta

Povzeto po: Tomaž Gržeta. Harmonij – zgodovina glasbila iz zornega kota estetike in sociologije glasbe. diplomsko delo. Oddelek za muzikologijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, 2010.

V naslednji številki Orglarčeka bomo odkrivali edinstvene značilnosti harmonija in si ogledali repertoar, ki resnično zaživi le na tem glasbilu.

Zapoj kot slavček

RESONANCA

Beseda resonanca prihaja iz latinščine in pomeni v glasbi sozvenenje, sonihanje npr. strune ali zvočnega stebra. Resonanca je ojačenje zvoka zaradi hkratnega nihanja zvočila in telesa.

Pri petju tvorita ton glasilki, resonanco pa povzroči vibriranje zraka v telesnih votlinah in sonihanje vse koščene ter hrustančne materije.

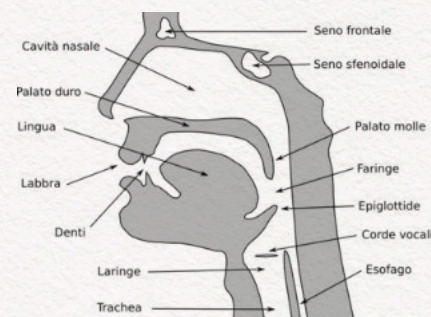
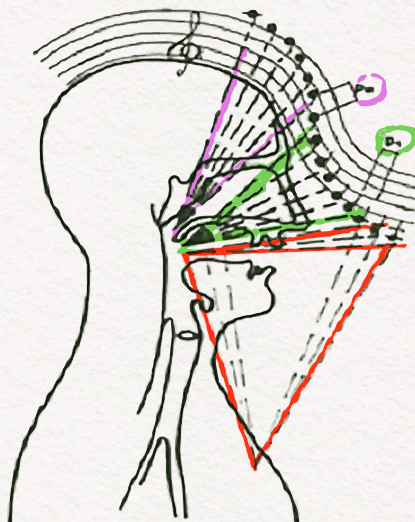
Resonanca daje tonu blesk in prodornost, ki je povezana z ostrino. Odmev (odboj valov) pa daje tonu mehko, toplino in temno barvo.

VRSTE RESONANCE

Ločimo lobanjsko (glavino) in prsno resonanco.

Pri lobanjski resonanci sonihajo dejavniki, ki se nahajajo nad trdim nebom (nosna votlina, obnosna votlina, žrelna votlina). Nosna votlina spada med najvažnejše resonančne dejavnike, saj vpliva na polnost in blagozvočnost tona. Verjetno ste opazili, da je pri hudem nahodu vaš glas zamolkel, nezveneč. Razlog je v gosti sluzi in otečeni sluznici, ki zapirata ozke prehode v obnosni votlini.

Prsna resonanca nastane, ko pride do nihanja zračnega stebra, ki se nahaja v pljučih. Zračni tok se opre na prepono in nastavno točko na trdem nebu, s čimer povzroči lobanjsko resonanco in odmevno vibriranje zračnega stebra. Posledica le-tega je nihanje spodnjih delov pevskega aparata. Če je oprsje mirno in elastično, jezik razpet in razširjen, spodnja čeljust nekoliko povešena in nižano grlo, dosežemo polno sonihanje zračnega stebra. Prsna resonanca je pomembna za ojačanje tonov srednje in visoke srednje lege.

Vaje za vzbujanje resonance

- oponašaj oglašanje sove: hu-hu; pri tem imej občutek, da zvok prihaja skozi oči
- oponašaj zvok sirene gasilskega avta: i-u-i-u; vajo izvajaj z drsečim, legato zvenom
- vse melodične vaje naj bodo v obsegu enočrtane oktave oz. male oktave
- zvočnik m, n in ng izvajaj glissando (drseče) navzdol in navzgor v okviru kvinte;
- pri izvajanju na m bodi pozoren, da so ustnice priprte in rahlo našobljene, zobje se ne stikajo, spodnja čeljust je sproščena
- pri izvajanju na n bodi pozoren, da so ustnice rahlo razprte, spodnja čeljust je sproščena
- pri izvajanju na ng so usta precej odprta
- zvočnikom postopoma dodaj vokale (npr. ma, me, mi, mo, mu); pri vokalu pazi, da izdihuješ enakomerno in da iz zvočnika preideš na vokal zelo mehko in počasi, v legatu
- opazuj, kako se pri višjih tonih ojači glavina resonanca, pri nižjih pa prsna
- dolg ton na isti višini izvedi v rastoči in padajoči dinamiki (piano-forte-piano)

prof. Renata Vereš Klančič

Vira fotografij: http://www.tizianasalvador.it/principale_didattica2_2.htm in http://fisicaondemusica.unimore.it/File_Tratto_vocale.html

Pot v Assisi

Zagotovo ste že slišali za romarsko pot, ki te pripelje v Santiago de Compostela. Temu podobnih poti je po svetu veliko: ena takšnih je tudi Via di Francesco (Frančiškova pot), ki vodi od La Verne do Assisija. Od najbolj slavne romarske poti se razlikuje po tem, da je krajša (približno 190 km), napornejša (tako pravijo vsi, ki so prehodili obe) in predvsem manj obljudena (če po poti srečaš še kakšnega romarja imaš že srečo!).

Skupaj z Ano Vanesso sva jo prehodili konec septembra. Jaz sem se zanjo odločila predvsem zato, ker je Frančiškova. Frančišek mi je že od majhnega blizu in tako rada vedno znova pridem v Assisi. Toda tokrat je bilo čisto drugače: nisem se samo prijavila, plačala, se usedla na avtobus in uživala v Assisiju.

V Frančiškovo mesto sem prišla po poletju, ko sem svoje prihranke od študentskega dela skrbno hranila, da sem si lahko pot finančno pokrila, po poletju, ko sem se toliko bolj učila za izpite, da bi le vse opravila do odhoda, in ko sem morala sprejeti, da včasih tudi kaj ne uspe tako, kot si zamisliš. Prišla sem po mnogih trenutkih dvoma, da pač ne bom zmogla, da ne bo uspelo, da sploh nima smisla, da grem. Prišla sem po tednih priprav, ko sem iskala najboljšo varianto poti, najbolj poceni prenočišča, najbolj uporabno opremo (in s tem zapravila kar nekaj ur na računalniku), hkrati pa sem lahko hvaležno sprejemala nasvete, spodbude in konkretno pomoč, ki so se kot dar od Boga vsipali name.

Prišla sem po devetih dneh hoje, ki niso bili lahki. Saj pot niti ni bila namenjena temu, da bi bila lahka. Večkrat na dan se je bilo treba vzpenjati po strmih klancih, se spustiti, pa spet povzpeti ... In včasih je bilo treba prehoditi malo več, kot je tvoje telo zmoglo, če si hotel priti do prenočišča. Treba je bilo hoditi po

soncu, po dežju, gaziti po blatu in vztrajati na trdi asfaltni cesti. Treba je bilo iti čez pašnike, gozdove, potoke, po samotnih poteh, hribih, skozi velika mesta in zapuščene vasi, mimo majhnih kamnitih cerkvic, posušenih sončničnih polj in robid z robidnicami. Treba je bilo vztrajati tudi takrat, ko bi najraje samo zamižal in se zbudil v domači postelji, pred sabo pa si imel še več kot pol poti do kraja, kjer si se namenil ustaviti.

Prišla sem po tolikih pogovorih: najprej z Ano Vanesso, potem pa tudi z Bruno (našo italijansko naključno soromarko) in z drugimi romarji, ki so me učili sprejemati drugačne poglede in razmišljanja ter so mi v svoji iskrenosti in pristnosti postajali kot bratje in sestre. Tokrat sem v Assisi prišla po tolikih urah čiste tišine, ko sem lahko počasi sprejemala in razmišljala o vsem, kar se je rojevalo v mojem srcu. In po tolikih urah molitve, ki niso bili samo očenaši in zdravamarije, ampak tudi izročeni napor, sprejeti porazi, trenutki odpovedi in trenutki darovanja. V Assisi sem prišla po tolikih trenutkih, ko sem morala zaupati, da je pot prava, čeprav po logiki pelje v napačno smer, da naju bo nekdo sprejel in prenočil, da bom zmogla, čeprav sem bila že tako utrujena. In

zaupati res ni bilo vedno lahko, a pot me je učila ... In v Assisi sem prišla napolnjena s številnimi čudovitimi razgledi, z vzdušjem malih srednjeveških mestec na gričih in z občutki domačnosti in gostoljubnosti v romarskih prenočiščih.

Po navadi sem iz Assisija šla hvaležna. Tokrat sem že prišla v Assisi hvaležna. Ko sem po zadnjem res strmem vzponu končno vstopila skozi mestna vrata in nekaj korakov naprej že stala pred baziliko svetega Frančiška, ki sem jo že dve uri od daleč gledala, je moje telo prepojila ena sama hvaležnost. Srce je kar samo pelo sončno pesem. „In dar od Boga je, da sem sedaj tukaj. Saj sama ne bi zmogla. Zato: hvaljen moj Gospod!“ sem zapisala tam na trgu pod baziliko, kjer sva si vzeli nekaj trenutkov za počitek. Res, dar je bila ta pot z vsem dobrim in vsem težkih, dar je bil prihod na cilj, dar je Ana Vanessa, ki je hodila z mano, dar je, da poznam Frančiška in da mi je že tako blizu, da se lahko samo naslonim na steno njegove bazilike in že vem, da sem doma. Romanje me je naučilo peti hvalnico stvarstva. In sedaj se jo učim peti še doma ...

Neža Tomažič

Nastanek nove, “Korona” skladbe

Kot izvajalec zborovske glasbe sem se velikokrat spraševal, kako nastanejo nove skladbe. Kako se odločiti, kateremu besedilu dati priložnost, da zaživi kot glasba. Naj bo skladba ljudska ali umetna? Kateremu skladatelju zaupati nastanek dela? Je nastajanje dolgotrajno in celo drago?

Dolgo sem to premišljeval kot pevec različnih zborov, ob koncu prejšnjega leta pa sem kot zborovodja Ženskega pevskega zbora Korona z Dobrne imel priložnost spoznati proces nastanka novega zborovskega dela.

Zbor je namreč v letošnjem februarju praznoval 20-letnico svojega obstoja, zato smo želeli svoj jubilej obeležiti na bolj slovesen način. Kaj narediti, da bi naš jubilej bil nekaj posebnega? Že nekaj časa sem imel nekje v svojih mislih, da pa bi mogoče izvajali nekaj novega, a hkrati nekaj našega. Po dolgem premisleku sem se skupaj s svojimi pevkami odločil, da bi izvajali popolnoma novo skladbo, posvečeno prav našemu zboru.

Nato se je porodilo vprašanje, kako sploh začeti. Kje dobiti primerno besedilo? Odločili smo se, da bi skladba bila umetna. In spet ponovno vprašanje – katerega pesnika izbrati ter kakšna naj bo njegova poezija? Mnogo je namreč odvisno tudi od tega, kakšen slog skladbe sploh želimo.

Ker smo predvsem zbor, ki najraje prepeva v domačem okolju, se je porodila ideja, da bi najraje prepevali poezijo lokalnega pesnika oz. pesnice, ki bi bil pripravljen napisati pesem, ki bi izpovedovala ljubezen ter njeno neskončnost. Besedilo, ki bi nastalo, pa bi bilo napisano prav za nas. Opogumila se je mlajša pesnica Mateja Novak z Dobrne, ki je s svojim preprostim slogom napisala pesem *Minilo je poletje*, ki na najboljši način prikaže neminljivost ljubezni. Pesnica je z besedilom lepo zajela primerjavo ljubezni z minljivostjo poletja, ki pa

se vedno vrača, če ne prej pa naslednje leto ... Že naše ime “Korona” namreč predstavlja v glasbenem smislu nekakšno trajanje oz. neminljivost, zato smo se z njeno poezijo lahko popolnoma poistovetili.

Kaj pa zdaj? Vedeli smo, da je napočil

Minilo je poletje

*Minilo je poletje
in ti odšel si z njim,
za srto srce bilo je razodetje
a zdaj ostal je le spomin.
Minilo je poletje.*

*Zacelil si stare srčne rane,
obudil občutja zdavnaj pozabljena,
kako želela vrniti bi se v poletje,
da zgodba ta se ne konča.
Minilo je poletje.*

*V vetru hladnem tvoje odmevajo
besede
in misel na poletne dni;
ko po poteh, kjer skupaj sva hodila
zdaj hodim sama
sprašujem se –
le kje zdaj hodiš ti?
Minilo je poletje.*

*A mine lahko še sto letij,
pomladi, jeseni, zim – in let,
vedno znova se trenutka bom
veselila,
ko te videla bom spet.*

*Že res, da minilo je poletje,
a srce ni žalostno;
zaceljeno in močno bije,
vem, da spet ljubilo bo.*

čas, da se odločimo, kateri skladatelj bi najlepše izrazil ljubezensko besedilo in bi ga glasba le še polepšala.

Andrej Makor je ime skladatelja, ki mi je najprej prišlo na misel, ampak ali bi bil pripravljen skladbo tudi napisati? Izvajali smo namreč že kar nekaj njegovih skladb, ki so nam svoja besedila s svojo zvočno barvitostjo ter čudovitimi melodijami pričarala v vsej svoji lepoti, tako da nam je bil njegov slog skladb blizu. Odločili smo se, da ga kontaktiramo. Sam je bil nad sodelovanjem navdušen, tudi nad samim besedilom pesmi.

Kakšno skladbo pa smo si sploh želeli? Zahtevno ali lahkotnejšo? Homofono ali polifono? Kako dolgo naj skladba traja? Sam skladatelj tudi pravi, da sicer najlažje komponira poezijo, ki ga še posebej navdahne in se z njo poistoveti, težje je skladati pesmi, ki jo naročniki sami izberemo.

Nastala je skoraj 4-minutna čudovita skladba s prepletom lepih harmonij. Skladatelju je uspelo ustvariti kar zahtevno skladbo, ki je v osnovi homofona, vendar v kar nekaj delih prehaja tudi v polifone melodije. Na takšen način je Makor ustvaril melodijo, ki je bolj razgibana in tudi lažje sledi toku besedila. Ob prejetju partiture smo vedeli, da jo bomo z veseljem lahko prvič izvedli na našem tradicionalnem Valentinovem koncertu v mesecu februarju, naša 20-letnica pa bi na takšen način prinesla novo prelomnico v našem (pevskem) delovanju.

Čeprav pišem ta članek v negotovih časih izbruha pandemije in niti ne vem, kako bo to vplivalo tudi na zborovsko petje, vseeno menim, da bodo zborovske melodije tudi v prihodnosti lepšale naš vsakdan. Kot je zaključila pesnica Mateja Novak ... “srce ni žalostno; zaceljeno in močno bije, vem, da spet ljubilo bo.” Tudi v glasbi.

Jan Grobelnik

Hugo Wolf: Duhovne pesmi

Hugo Wolf: Duhovne pesmi/Geistliche Lieder; priredil Max Reger · Theresa Plut, sopran · Polona Gantar, orgle · Izdano v sodelovanju z Radio Slovenija – Program ARS; odgovorni urednik Matej Venier · 2020 RTV Slovenija, zanjo Mojca Menart.

V letu 2020 je arhiv ZKP RTV Slovenija obogatila zgoščenka redko slišanih *Duhovnih pesmi* avstrijskega skladatelja slovenskega rodu Huga Wolfa. Izbor Wolfovih 14 pesmi, od teh 10 duhovnih iz *Španske pesmarice* in 4 iz *Mörkerjeve zbirke*, je za glas in orgle priredil občudovalec njegove umetnosti, sicer tudi sam eden izmed izjemnih glasbenikov vseh časov, organist, pianist, dirigent, teoretik in skladatelj Max Reger. Izraznost kratkih pripovedno-izpovednih pesmi, ki se vsebinsko navezujejo na skrivnost odrešenja, je skladatelj ujel v prekomponiranih melodičnih linijah, obogatenih s kromatičnimi postopi in zamolkimi premori ter jih vtikal v labilno tonalno strukturo, ki se glede na vsebino pesmi neprestano giblje v ambivalentnosti razširjenega dur-molovskega tonalnega sistema. To isto izraznost je Reger kot izvrsten organist svojega časa izpopolnil in nadgradil z zvočno raznolikostjo, ki jo umetniku nudijo orgle. Na zgoščenki je zbirka priredb Wolfovih pesmi ovekovčena v izvedbi sopranistke Therese Plut in organistke Polone Gantar. Večkratno poslušanje zgoščenke ob besedilih posameznih pesmi odkriva bogato izraznost Wolfove in poglobljeno premišljenost Regerjeve umetnosti ter priča o izjemni sposobnosti Plutove in Gantarjeve za poglobljeno dožemanje in poustvarjanje vsebinsko-glasbene stvarine teh dveh umetnikov. Izvrstno izpeljani so instrumentalni uvodi in zaključki posameznih pesmi, ki ustvarijo in pripravijo vzdušje pevki, ta pa z občutenim izrazom in jasno izgovorjavo pripoved prav vsake pesmi oživlja v dramaturško razpetem loku, ki ga dosega z domišljeno dinamiko in prefinjenim čustvenim izrazom. Pripoved izpopolnjuje poživljajoča in zvensko izdelana orgelska spremljava, ob kateri pazljiv poslušalec zasliši „vse angele, ki na krilih blodijo v vetru“ in „ptice, tam v zelenih gajih“, o katerih poje pevka. Zgoščenko spremlja kratko in poučno spremno besedilo muzikologinje Katarine B. Hočevar k posnetim skladbam ter Wolfovi in Regerjevi umetnosti, ki je prevedeno v angleščino in nemščino, ter besedila posameznih pesmi, prevedena v slovenščino in angleščino. Lično oblikovana zunanja podoba knjižice in kompaktnega ovitka oblikovalke Nie Gombač ta za glasbeno umetnost dragocen projekt sklene v celoti vrhunsko izdelano umetniško delo.

Aleksandra Gartnar Kastelic

Recenzija zgoščenke je bila prvotno objavljena v reviji Glasna, letnik 51, št. 2 (maj – junij 2020).

© & 2020 ZKP RTV Slovenija

Damijan Kurent: Glose in Štorije iz črnuškega pododnja

Ljubljana, samozaložba 1999 · ISBN 961-6302-79-5

Zakaj, „za vraga,“ pa pododnja? Zakaj ne zaodnja, ali morda zakulisja kot bi se zdelo bolj običajno, ali nadodnja, da bi se bralec malo dvignil v „eterične“ višave, med odrske luči in zavese ter zrl na dogajanje s pregledne ptičjetlorisne perspektive? Koga bi vendar lahko zanimalo nekaj, kar je spodaj, pod glavnim prizoriščem? Kakšna podstat ali substanca bi se lahko tam skrivala, ki bi bila vredna časa in truda, da se upremo napadom poplave informacij in grožnjam digitalne demence ter se spopademo z nekaj vrsticami na papir zapisanih besed? Mogoče bi se še kdo od vas vprašal kaj podobnega sredi vročega poletja, konec napornega dneva, tedna ali ob obetu dolgočasnih počitnic. Tudi za taka stanja se najde kakšno knjižno zdravilo.

Knjiga kratkih razmišljanj Damijana Kurenta, črnuškega oz. nadgoriškega harmonista, organista, violončelista, pevcu, skladatelja, komercialista nekdanje črnuške opekarne, družinskega očeta in še kaj, je gotovo ena tistih, ob katerih se lahko bralec za trenutek ustavi že pri samem naslovu. Ker je neobičajen, izviren in hudomušno-iskriv. V njej je v dolžino merečih za polovico A4 ležeče strani zbranih 110 kratkih zapisov na različne teme, s prav tako izvirnimi, pritegljivimi in domiselnimi naslovi kot nas pozdravi čisto prvi s platnice in ki so nastali, verjeli ali ne, za župnijsko glasilo. Kdo bi vedel, morda zato pod-odnja, ker je bila izhodiščna pobuda črnuškega g. župnika avtorju, da bi se s pisanjem posvetil zgodovini, starim, predvojnimi časom, življenju, običajem, dogodkom, kot se jih spominja in jih je doživljal. Torej vsemu tistemu, kar ni več na odrskih deskah sedanjega življenja, ampak pod njimi in je le od nas odvisno, ali se ukvarjamo s to „ropotarnico“ spominov ter iz njih kaj koristnega, poučnega in zabavnega izvlečemo, ali le igramo naprej svojo življenjsko vlogo, ne oziraje se na našo „podstat.“ Kljub negotovosti, s katero se je avtor spoprijemal ob začetni pobudi in se ji sprva na vsak način skušal tudi izmakniti v bojazni, da bi se bil primoran preleviti v nezanimivega amaterskega zgodovinarja in etnologa, pa povabilo k pisanju po kratkem razgovoru sprejme in sad tega je dandanašnji zbirka zgodb in razmišljanj, ki bi se z lahkoto uvrstile na seznam najboljših „humoresk tega tedna“ a se obenem pronicljivo spuščajo v razmišljanja o zgodovini, geografiji, jezikoslovju, veri, politiki, naravovarstvu, glasbi, različnim priložnostim in domisljam preprostih ljudi; težko je pravzaprav predstaviti nabor različnih tem, a nas pri branju to nič ne zmoti.

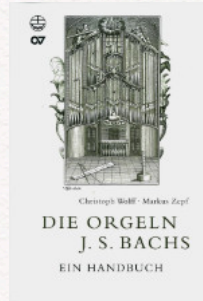
Damijan Kurent nas prepriča s svojim smislom za humor, z razgledanostjo, iskrenostjo, preprostostjo in neposrednostjo. Lahko se le nadejamo, da bodo njegove Glose in štorije dosegle čim več bralcev in da bo še pri kom oživela zagnanost nad „ridendo dicere verum,“ bodisi v govornem, bodisi v pisani besedi. *(Prepričajte se sami na 42. strani.)*

Janez Opeka

Christoph Wolff, Markus Zepf: Orgle J. S. Bacha */Die Orgeln J. S. Bachs/*

Organist si med študijem skladb postavlja veliko vprašanj. Poleg notnega teksta, mora preučiti in izbrati še registracijo - barvo zvoka, s katero bo skladba res dobro zazvenela. Lahko bi rekli, da je organist kot slikar, ki si zamisli kakšne barvneodtenke bo uporabil. Lahko se odloči preizkusiti popolnoma nove kombinacije in odtenke, ali pa se skuša približati skladateljevi ideji. S knjigo Christoph Wolffa in Markusa Zepfa, ki nosi naslov Orgle J.S. Bacha, se bomo skušali približati enemu največjih svetovnih skladateljev. Z njeno pomočjo lahko poskušamo odgovoriti na vprašanje kakšen naj bi bil zvok orgel v Bachovem času in kako se mu lahko približamo. Orgle se med seboj razlikujejo, so unikatni instrument z lastnim karakterjem in barvo. Načrtovanje izdelave le-teh je zato dobro premišljeno in zahteva veliko znanja ter izkušenj. Da bi od ideje zvoka orgel prišli do njene uresničitve, je potrebna dobra dispozicija registrov, ter analiza prostora. Orglam dušo vdahne intonater - umetnik, katerega pomena se v današnjem času ne zavedamo dovolj. V 21. stoletju je njegova naloga zelo zahtevna. Dobro mora poznati instrumente posameznih zgodovinskih obdobj, območij, izdelovalcev, njihov zvok, zgradbo in ideje, ki se skrivajo za tem. Zanimivo je razmišljati o tem na kakšne orgle igramo, kdo jih je ustvaril, kdo jim je vdahnil dušo in tako poskrbel za njihov zven. Ko temu razmišljanju skušamo dodati še pravo izbiro registrov, lahko skladbam

povrnemo kar se le da izviren zvok, tak kot so ga poznali stoletja pred nami. Knjiga „Orgle J.S. Bacha“ nam lahko pomaga odkriti in razumeti idejo zvoka orgel kot so ga poznali za življenja Bacha samega.. Johann Sebastian Bach (1685-1750) je eden največjih skladateljev kar jih poznamo. Bil je tudi izjemen čembalist in organist, ki je že pri rosnih 18. letih zasedel svoje prvo delovno mesto v Arnstadtu ter kasneje še v drugih mestih: Mühlhausen (1707- 1708), Weimar (1708 – 1717), Köthen (1717 – 1723) in Leipzig (1723 – 1750). Za časa svojega življenja je ustvaril ogromen glasbeni opus, katerega posebno mesto ima prav orgelska glasba. Slednjo še dandanes raziskuje Christoph Wolff, nemški muzikolog in raziskovalec njegovega življenja ter dela. Je avtor številnih del o Bachu kot so Bach: Essays on His Life and Music, Johann Sebastian Bach: The Learned Musician, Bach's Musical Universe: The Composer and His Work, ter druge. Skupaj z muzikologom Markusom Zepfom sta izdala knjigo, ki v izvirniku nosi naslov “Die Orgeln J.S.Bachs”. Razdeljena je na tri večja poglavja in pokriva sledeče teme:

1. del: Orgle Johanna Sebastiana Bacha

- A.) Orgle z dokazljivo povezavo z Bachom
- B.) Referenčne orgle iz Bachovega okolja
- C.) Pregled: Popis in stanje orgel

2. del: Pregledi in prevzemi orgel

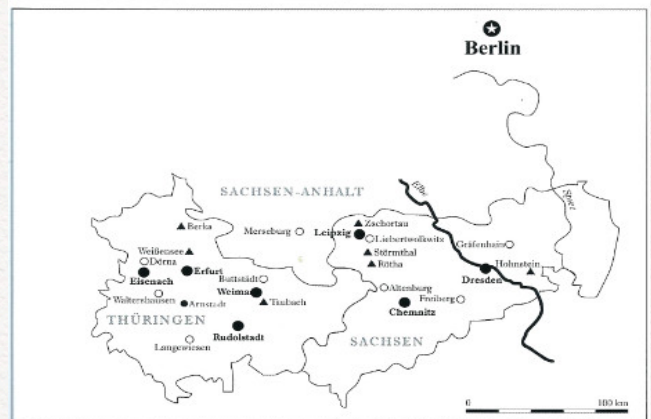
- A.) Poročila Johanna Sebastiana Bacha o orglah
- B.) Dodatek: Navodila o prevzemu orgel (pripisana Gottfriedu Silbermannu)

3. del: Orglarski mojstri

- A.) Orglarski mojstri z osebnimi povezavami s Bachom
- B.) Orgelski mojstri 16.- 18. stoletja, ki so izdelali orgle, na katere je igral Bach
- C.) Drugi orglarski mojstri in orglarske delavnice

Knjiga obsega slabih 200 strani in je v izvirniku napisana v nemščini. Gre za fascinanten in izčrpen vodnik po orglah s

LANDKARTEN

katerimi se je Bach srečeval po Nemčiji v vlogi organista, koncertnega umetnika, učitelja in obiskovalca. Avtorja sta vključila zemljevid, ki nas popelje po mestih njegovega delovanja. Predstavita nam tudi številne orglarje kot so Gottfried Silbermann, Zacharias Hildebrandt ter mnoge druge, s katerimi se je J.S. Bach skozi svojo življenjsko pot srečal ali sodeloval. Temu sta dodala podrobne informacije o orglah, visokokakovostne barvne fotografije, zgodovinski oris vsakega instrumenta, opis povezave z Bachom in, morda najpomembnejše, dispozicijo, kakršno je poznal in velikokrat tudi sam zasnoval.

Vsake orgle zvenijo drugače - imajo svojo barvo, svoj prstni odtis. Tekom študija sem imel priložnost obiskati kar nekaj historičnih orgel v Arnstadt, Walterhausnu, Ansbachu ter

drugje. Slišal sem zvok njihovih orgel - zvok, ki ga v Sloveniji ni mogoče slišati. Bach je spajal različne estetike zvoka, vse od severne do južne Nemčije. Idejo tega zvoka lahko slišimo ob igranju Močnikovih orgel v Velesovem, kjer so za zgled vzeli Hildebrandtove orgle v Naumburgu. Potovanje ter ogled, preizkus in doživetje orgelske zvočnosti v živo pa žal ni vedno mogoče. S pomočjo knjige, si lahko razširimo naše obzorje, ter bolje spoznamo orgle Bachovega časa. Tako bomo dobili za registriranje skladb iz obdobja baroka veliko več idej o njihovi končni podobi - zvenu. Knjigo v branje zato priporočam vsakomur, ki se za orgle zanima, ne glede na njegov poklic ali stopnjo glasbene izobrazbe.

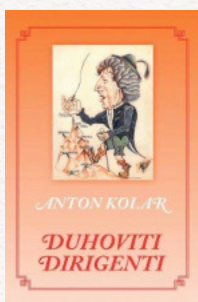
Luka Posavec

Tri knjige Antona Kolarja (1942-2021):

Poem ekstaze (1990), Živalski karneval (1991), Duhoviti dirigenti (2016)

Velike poklicne orkestrske dirigente smo najbrž bolj navajeni pomniti po njihovih znamenitih izvedbah in sodelovanjih z orkestri, po njihovi splošni uveljavljenosti in svetovni slavi. Ter prepoznavati po njihovih značilnih dirigentskih držah, obrazni mimiki, izraznosti in osebnostnem značaju. Mogoče koga izmed njih tudi po katerem izmed njihovih glasbeno-skladateljskih del ali kakšni življenjski anekdoti.

Anton Kolar, ki je svojo življenjsko pot začel v Celju in sklenil oktobra letos v nemškem Weimarju, pa se nam Slovenskim bralcem predstavlja lahko predstavi tudi kot izviren literarni pisec, ki je bil v svojem ustvarjalnem zanosu sposoben ustvariti tako pravicato otroško pravljico kot avtobiografske pripovedi, anekdote ter glasbeno-dirigentsko obarvana esejistična razmišljanja.

Če brez ozira na zaporedje izhajanja začnemo z otroško literaturo: Živalski karneval je glasbena pravljica, niz zgodb, ki so se avtorju utrile ob tesni povezanostjo z istoimensko glasbeno stvaritvijo Camille Saint Saënsa. Orkestrskim upodobitvam znamenitega francoskega skladatelja podloži svoj literarni program, v vrstnem redu od Promenade do Finala z vsem živalskim izborom in lestvicami pianistov vmes ter jih na ta način približa poslušalcem – v prvi vrsti seveda otrokom ter njihovim staršem in učiteljem, ki jim nameni tudi uvodno spremno besedo o doživljanju in pomembni vlogi klasične glasbe v človekovem življenju. Tu izvemo tudi, kakšen splet okoliščin in nenadejano srečanje v danskem Kopenhagnu ga je spodbudilo k pisanju te glasbene pravljice.

V Poemu ekstaze, knjigi z naslovom, ki se mu je porodil seveda ob vznesenem dirigentskem srečanju s Skrjabinovo istoimensko simfonično pesnitvijo, nam najprej „v ritmu

bolera“ kot uvodoma pribeleži, opisuje spomine in doživetja svojih otroških let, nadaljuje z delitvijo utrinkov iz svojih mladostnih zborovskih in orkestrskih dirigentskih začetkov, ko je od dveh tolkalskih prešel k eni dirigentski palčki, zaključuje pa z razmišljanji in delitvijo vtisov o devetih svetovno uveljavljenih dirigentih, po lastnem izboru, pri čemer poskuša še posebej ne pozabiti na obravnavo njihove uporabe taktirke, z načelom „po taktirki se dirigent spozna.“

Duhovitost, ki prežema že zgornji na kratko povzeti deli, se že v naslovu kristalizira v tretji knjigi: Duhoviti dirigenti, a ne glede na naslov ne varčuje s svojo kritično ostjo, ki jo uperja v zahteve menedžerjev in direktorjev, v zavist, nevoščljivost, razvade in druga neljuba človeška nagnjenja. Prek nje lahko odkrivamo svetle in temne strani dirigentskega poklica, ki jih načne z usodno sepso Jeana Baptista Lullyja, katero si je po nesreči povzročil sam, z udarcem dirigentske palice in ga je stala lastnega življenja. Nato razpne lok prek J. S. Bacha, Josepha Haydna, W. A. Mozarta, L. van Beethovna, G. Verdija, R. Wagnerja, do kvartopirca Richarda Straussa, kar naveže tudi na igro taroka v Slovenski filharmoniji. Nadaljuje z razmišljanji o religiji in glasbi, povsem dolžan pa ne ostane niti opernim pevcem, njihovim intrigam in prigodam, npr. tisti, kako je Ladko Korošec v pomanjkanju časa še v kostumu srbskega popa pohitel na vlak, kjer so se pobožne ženske začele pred njim križati in mu poljubljati roko, dokler jih ni zaprepačen ustavil, odstranil umetno brado in pojasnil, da to nikakor ni potrebno, da se mu je pač le preveč mudilo z ene operne predstave na drugo. Knjigo sklepa z nekaterimi dirigentskimi in orkestrskimi peripetijami, od tega kako so lahko tudi orkestraši včasih pošteno razjarjeni in besedno nekulturni zaradi zastoja v prometu tik pred koncertom, kako je mogoče elegantno odreagirati na rezervacijo stranišča posebej za dirigenta, ki ti ni najbolj pri srcu, do tega kako lahko gasilska služba brez slabega namena poseže v izvedbo koncerta, celo brez vednosti dirigenta.

V pisanjih Antona Kolarja lahko odkrivamo, kako tudi v življenju profesionalnih glasbenikov ni vedno vse idealno, vendar kako nas lahko obenem rešujeta in prevzemata lepota in veličina glasbenih stvaritev, otroška domišljija, drobna življenjska naključja, človečnost in sposobnost, da se nasmejimo ne le tujim ampak tudi svojim lastnim prigodam. E. T.

Damijan Kurent:

Glose in štorije iz črnuškega pododrja dva odlomka

8. Introibo ad altarem

Zakristijski zvonec in slovesna orgelska introdukcija kakega Griesbacherja ali Ržihovskega naznanita začetek svetega opravila. Mašnik z ministrantom se globoko prikloni pred oltarjem, odložijo pregrnjen kelih s pateno, težki misal in bired. Vrnejo se k vznožju oltarnih stopnic in potem, ko se vsi trije široko latinsko prekrižajo pred Bogom, ki ga simbolizira (v naši farni cerkvi manjkajoči) veličastni oltarni nastavek, začne mašnik vstopno molitev: „Introibo ad altarem Dei.“ ... „Ad Deum, qui laetificat juventutem meam,“ odgovarjata ministranta.

Ni bil mačji kašelj ministrirati pri tridentinskem obredu, kar dosti latinskega besedila je bilo treba znati gladko na pamet in marsikaterega kandidata je prestrašil „Confiteor“ s

komplikiranimi končnicami latinske sklanjatve: „**sanctum Joannem Baptistam** ...“ in najbrž tudi zato nikoli ni bilo pretirane gneče v prezbiteriju. Pevci na koru skladno z dogajanjem pred oltarjem odpojejo vstop, slavo in evangelij. Latinskemu oltarju sledi slovenska prižnica in otroci na gavtrcah radostno prestrezamo pridušenemu žvižganju podobne zvoke pri ugašanju sveč. Najnovejši modeli kajfeža imajo v ročaj vdelano cevko z gumijasto žogico na koncu. Po pridigi odmoli duhovnik izmenično s cerkvijo očenaš, zdravomarijo in častbodi in sklene molitev s prošnjo: „Odrešenik sveta ...“ - „... reši Rusijo,“ odgovori Cerkev. Danes bi bilo umestno vnovič vpeljati to kratko molitev z rahlo modifikacijo

pristavka: „... reši Slovenijo!“ Če je bil tridentinski mašni obred češčenje Gospoda vojnih trum, vzajemna adoracija srenje z duhovnikom kot posrednikom, je drugovatikanski mnogo bolj podoben masovnemu sestanku, kjer imamo takorekoč vsi besedo. Temu primerno so grajene tudi novejšje cerkve, nekdo jih je označil za sejne dvorane. Bo že res, da se tisto človeško v Cerkvi kdaj pa kdaj zaguglje, a nič strahu. Najnovejši zgledi, tudi v sosesčini (Stožice) so porok, da cerkev nezmotljivo spremlja Božji Duh, tudi v pogledu arhitekture.

102. Kdor ne spoštuje se sam ...

Ko vstopimo v cerkev, se iz spoštovanja do svetega kraja pokrižamo in pokropimo z blagoslovljeno vodo. Pravoslavni se poklonijo ikoni, muslimani pa sezujejo, ko vstopajo v džamijo. Začuda se je ta muslimanska šega uveljavila v naši stanovanjski kulturi. Samodejno začnemo razvezovati čevlje, ko vstopamo v tujo hišo in šele po hitrosti, s katero so ali pa niso pri roki copati, sklepamo na iskrenost gostiteljevega nasprotovanja, da bi se sezuli.

Vljudnost narekuje tudi, da se v tuji deželi prilagodimo in se skušamo sporazumevati v tamkajšnjem jeziku in šele, če tega ne znamo, se zatečemo k angleščini ali kriljenju z rokami. Slovenci smo kot pripadniki majhnega naroda tu na slabšem. Ne moremo

pričakovati, da bi nas tujci ogovarjali v slovenščini in tudi ne, da bi nas po slovensko razumeli na tujem, čeprav so tudi izjeme. Nekoč sem v Trbižu naročil kosilo, pri čemer je natakarica obzirno popravila mojo „zuppa“ v „brodo.“ Kmalu zatem sem jo pri sosednji mizi slišal streči v najčistejši slovenščini. Do popka rdeč od sramu sem tistikrat sklenil, da vsaj 50 km čez mejo ne bom nikoli več drugače začel kot slovensko.

Lep zgled spoštovanja drugih nam daje sveti oče, ko s poljubom tal počasti prebivalce dežele, v katero vstopa na svojih apostolskih potovanjih. Nasprotno pa so hitlerjevci po vdoru k nam zatrli slovenstvo in brezobzirno prekrstili Črnuče v Schwarzenhof. Črnuče je po vojni zajela še ena

invazija, le da so bili ti osvajalci miroljubni; vse so pošteno plačali in niso kazali teženj, da bi preimenovali kraj. Bili pa so žal premalo pozorni in so začeli uporabljati napačen krajevni predlog. Ker je vse tuje imenitno, vse domače pa zanič, so jim pritegnili tudi nekateri stari prebivalci in tudi sami začeli kvakati „v Črnučah,“ češ, saj tako „vsi“ govorijo. Temu pojavu rečemo servilnost ali po domače hlapčevstvo.

Bodimo torej obzirni in pozorni do drugih, pri tem pa ne pozabljajmo na samospoštovanje. Potrudimo se za iskrene odnose z vsemi, brez klečepлаzenja, a tudi brez ohole domišljavosti.

Na Gorenjskem je fletno ...

Zakaj je kmalu po drugem valu epidemije na Gorenjskem kar naenkrat močno naraslo število okuženih? Ker so vse testirali z eno palčko ... (Je treba šparat, za vsako ceno.)

Po obrokih ...

Kranjski Janez, mož že zelo zrelih let, a tudi zelo vzdržljiv in delaven razburjeno razlaga svojemu prijatelju: Sm bil pr' zdravniku, sm se šu cepit prot tej novi gripi, sm jim reku nej mi dajo obe injekciji naenkrat, eno za drugo, da ne bom še enkrat hodu k njim, pa so rekl da ne, da ne morejo, da bom moral kar še enkrat pridet. Medicinska sestra se je celo ujezila name, češ, a bi rad, da zarad injekcij umrem?! Jaz sem ji pa reku, da sem preživu že I. in II. Svetovno vojno, da me tud' ta nova gripa, ne njihove injekcije ne morejo fentat in da ne mislem zgublat časa s tem, da bi dvakrat hodu v zdravstveni dom, da mam doma en kp žvine vsak dan za zrihtat, k jo oni nimajo. Pa ni nč pomagat.

K sm pa šu pol u avtohišo po nov avto in sm se hotu zmenit, da bi ga plačal v dveh obrokih, so mi pa rekl, da to zdej pr njih ne delajo, k je kriza in ga lahko kupim samo vsega naenkat, al pa nč, razen če plačam še neko dodatno zavarovanje ...

Vidš, Lojze, to je čisti narobe svet, ljudje bi samo še zapravljat tvoj čas in te obrali do zadnjega centa, k sva bla midva še mlada ...

Oglas

Prodajam drva, cepljena, s sekiro, ne proti COVID-u ...

Domača prijaznost ...

Ona: Dragi ne zameri, da te opomnim, ampak že vsaj dva dni malo zaudarjaš, ves si prepoten, kaj ko bi se šel stuširat?

On: Draga, ne zameri, ampak kosila in večerje, ki jih zadnje dni kuhaš, so precej groznega okusa, mogoče bi v prihodnje ne bi preizkušala novih receptov?

Ona: No, dragi ne zameri, ampak, če poveš, da ti obroki niso všeč, vsaj vem, da še okušaš in da si torej še zdrav.

On: No, draga, ne zameri, ampak če bi se pogosteje tuširal, bi bil jaz težko prepričan, da si ti še zdrava.

Pri pouku angleščine ...

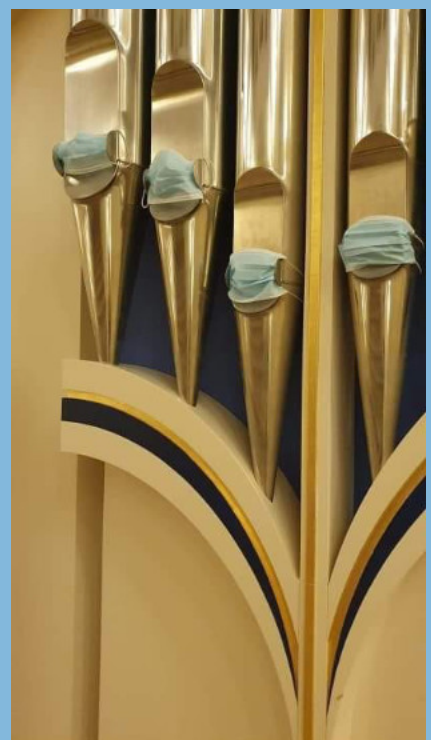
Učiteljica: Janezek, povej, kateri čas je to: I was at home I was doing my homework. (Bil sem doma in sem delal domačo nalogo). Janezek razmišlja ... Učiteljica ponovno: No, Janezek, kateri čas? Janezek: Gospa učiteljica, ne vem, kako se reče po angleško, ampak mislim, da je prvi korona čas, drugi pa dolgčas.

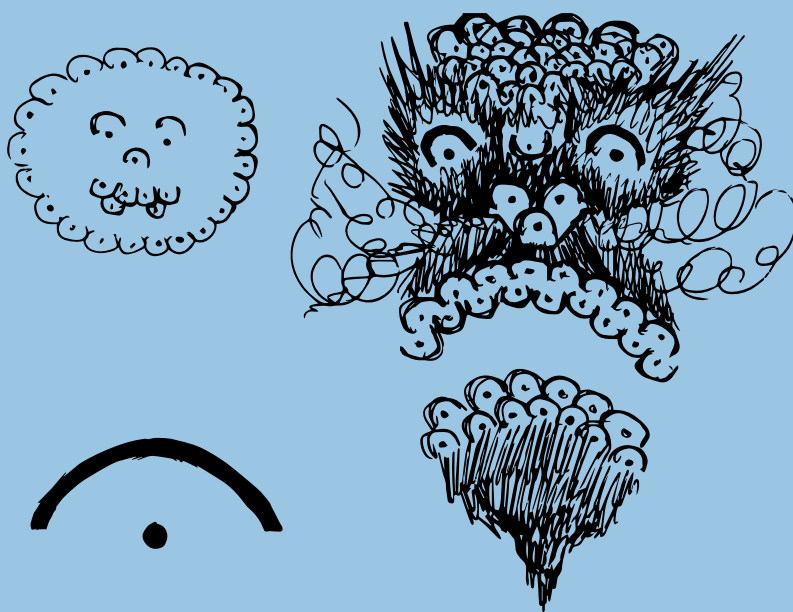
Homo homini covidus ...

Pozdrav z rokovanjem se je v evropskem prostoru razvil kot izkazovanje zaupanja, da ljudje, ki se rokujejo niso oboroženi. V zadnjem času pa je najbrž marsikdo v človeku, ki se mu je približal na manj kot 1,5 oz. 2 m metra v njem videl „potencialno biološko orožje.“

Včasih so nas nagovarjali, naj se ne pretvarjamo, naj bomo iskreni in resnicoljubni, naj se ne „skrivamo za masko.“ V današnjih časih pa smo spodbujeni, naj se kaznuje, opominja ali vsaj nezaupljivo gleda vse, ki NE nosijo maske.

*Tudi orgle
so ponekod
že deležne
novih ukrepov ...*

coronavirus, 11. 3. 2020

Korona metamorfoze: na začetku se je zdel prijazen neškodljiv ... nato pa se je razbohotil v 'korona zmaja', ki straši po celem svetu.

Rožice upanja

Sestavine

Količina: 4 skodelice

Listnato testo

maslo

1 manjši brokoli

3 stroki česna

1 dl mleka

sol

3 jajca

1/2 dl mleka

2 žlici parmezana

sol, poper

Postopek

Cvetke brokolija kuhamo v vreli vodi pet minut, jih odcedimo in na maslu in česnu dušimo. Solimo, dodamo mleko. Dušimo za kratek čas.

V večji posodi razvrkljamo jajca, solimo, popramo, dodamo nariban parmezan in mleko.

Testo razrežemo na daljše pravokotnike ter obložimo pomaščene in z drobtinicami posute okrogle modelčke. Obložimo jih tako, da testo visi čez rob modelčka. Napolnimo do polovice z brokolijem ter prelijemo jajčno zmes.

Testo nato zvijemo in oblikujemo rožice, ki jih premažemo z rumenjacom in mlekom.

V ogreti pečici na 180 stopinjah pečemo približno 20-30 minut, da rožice postanejo zlate barve.

Kulinarika.net

Opomba: Svetujem uporabo nižjih modelčkov.

Vir: <https://www.kulinarika.net/recepti/predjedi/tople/rozice-upanja/14579/>

Dunajski valovi

Sestavine

Testo:

4 jajca (posebej sneg)
15 žlic sladkorja v prahu
15 žlic olja
15 žlic gladke moke
15 žlic mleka
1 pecilni prašek

Nadev:

kozarec vložnih višenj,
sladkor in rum

Krema:

0,5 l mleka
2 vanilijeva pudinga
20 dkg margarine
20 dkg sladkorja
čokoladni preliv

Postopek

Za testo zmešamo vse sestavine skupaj. Najprej zmešamo sladkor in 4 rumenjake, nato dodamo vse ostale sestavine, na koncu pa še primešamo sneg 4 beljakov. Polovico testa damo peči za 10 minut. Nato ga vzamemo iz pečice in nanj položimo odcejene vložene višnje. Na višnje polijemo še drugi del testa, v katerega smo predhodno primešali 2 žlici kakava.

Še pečen vroč biskvit prelijemo z 2 del višnjevega soka, ki mu dodamo 2 žlici sladkorja in 2 žlici ruma.

Za kremo skuhamo 0,5 l mleka z 2 vanilijevima pudingoma. Masa naj se ohladi. 20 dkg margarine in 20 dkg sladkorja penasto zmešamo in dodamo vanilijevi kremi. Kremo namažemo na pecivo (biskvit). Ko se ohladi, ga prelijemo še s čokoladnim prelivom.

Kulinarika.net

Opomba: Pecivo naj počiva na hladnem ali v hladilniku, da se krema strdi.
Vir: <https://www.kulinarika.net/recepti/sladice/ostalo/dunajski-valovi/3818/>

Nekaj aforizmov in izrekov g. Jožeta Trošta

Organistovski ...

Prsti migljajo, na orgle igrajo, tipke se vdirajo, basi razdirajo, noge masirajo.
Pesmi donijo, srca gorijo, pajki bežijo.

Orgle bučijo, ženske žgolijo, moški smrčijo, vrabci vreščijo. Muzike za en groš,
na vrsti je – Izak Poš!

In vino veritas ...

V vinu je resnica. Pijmo ga, da jo najdemo!

O kavi

Ob kavi se marsikaj uredi, a le začasno,
po njej se težave pokažejo še bolj jasno.
Kava potolaži potrtega, sprosti zavrtega,
zaspanega prebudi, lenega poživi.
Za enega je razvada, drugemu naslada,
bistrega omami, omotičnega vzdrami.
Kave ne opustim, rad jo imam, z njo živim.
Kava – pijača za vsak dan.

Hujšanje za glasbenike

Znaki za debelenje: amplificando, allargando, crescendo.
Znaki za hujšanje: decrescendo, diminuendo, stringendo – morendo.

Prošnja k sv. Ceciliji

K tebi se zatekam, o Cecilija santa! Spomni se v Emoni zapuščenega fanta, ki še
v starosti za glasbo skrbi, po tvojih stezah hiti, se njenega razcveta veseli.
Spomni še drugih se mojih pomagačev, plemenitih garačev, ki v vinogradu
omame muza usodno prevzela jih je, v začaran krog lepote ujela je, pa najsi
učijo, prepevajo ali igrajo, kot pač vedo in znajo.

Vipavskih pa tudi ne pozabi, vse nekoč k sebi povabi, zavetnica glasbenih prvin,
svetnica z rajskih visočin!

Besedna premetEnka ...

Da, prav ste prebrali. Ne zgolj premetanka, ampak premetenka, ker bo s kakšnim svojim vprašanjem precej zvito preverila ali ste tokratno številko Orglarčka res dobro prebrali, o vsebini razmišljali in si kaj zapomnili. Če pa kakšna zagonetna podrobnost ni ostala v spominu, še vedno lahko ponovno preletite kazalo in prispevke ter z malo natančnejšim branjem poskusite najti rešitve. Večina se jih skriva kje v nastalih besedilih, za kakšno bo pa potrebno tudi malo pomisliti, ali koga vprašati za pomoč, a nikar se ne zanašajte le na „strica Googla,“ tudi kakšen prijatelj ali sosed kaj ve.

Na koncu v besedah, ki jih dobite kot rešitve preštejete vse e-je in nam s pripisom „Orglarčkova besedna premetenka“ sporočite njihovo število na naslov orglarcek@rkc.si ali z navadno dopisnico na sedež naše šole (Orglarska šola v Ljubljani, Poljanska c. 4, 1000 Ljubljana). Med rešitvami, ki bodo prispele do konca leta 2021, bomo izžrebali 5 nagradencev, ki bodo prejeli žepni koledar Vzgoja Društva katoliških pedagogov ter enega nagradenca/nagradenko, ki bo prejel/-a vse štiri številke revije Vzgoja iz leta 2021. Zato nam ne pozabite sporočiti tudi svojih kontaktnih podatkov. A nikar ne goljufajte! Tako kot se že skoraj vsepovsod preverja PCT, vas lahko pred podelitvijo nagrade prosimo tudi, da nam pokažete besedno izpeljavo vaših e-jev! Če bi posumili, da ste si jih „izposodili,“ in tega ne bi preverili, ne bi bilo vzgojno ... a najbrž vam lahko zaupamo ...

Pa srečno! ;-)

1. Skladanje ali s prevzeto tujo besedo ... _____
2. Kitajsko glasbilo, predhodnik glasbil na nihajoči jeziček: _____
3. Znameniti kraj svetega Frančiška: _____
4. Skladatelj, ki je napisal novo skladbo za Žepz Korona: _____
5. Kraj blizu Ljubljane, kjer je našla svoj tihi dom organistka in profesorica Angela Tomanič: _____
6. Silovito vzneseno čustvo, ki ga premorejo le najbolj izvirni dirigenti-pedagogi (dve besedi): _____
7. Kraj blizu Bovca, kjer se še dandanes odvija poletni duhovni teden za zborovodje in organiste: _____
8. Slovenska sveta Cecilija: _____
9. Velik prevajalec in svetnik, eden izmed štirih cerkvenih očetov, sv. ... _____
10. Kraj, v katerem je g. Trošt kaplanoval in prijateljeval z mons. Vladkom Pirihiom ... _____
11. Prostočasna dejavnost, ko človek poganja napravo na kateri sedi ... _____
12. Mera za vodovodne cevi ... _____
13. Katere metafore Škrjančka uporabi Oton Župančič? _____
14. Močno nagnjenje k popolnosti, s prevzeto tujko: _____
15. V nebesih dom pripravljen je za nas; liturgična glasba se rojeva v nebeškem ... _____
16. Podzemno pokopališče prvih kristjanov: _____
17. Na Dunaju je leta 1818 Anton Haeckl predstavil inštrument, ki ga je poimenoval: _____
18. Mojster, ki je l. 1842 patentiral standardizirani tip harmonija (dve imeni in priimek): _____
19. V orgelski obdelavi Maxa Regerja Duhovnih pesmi Huga Wolfa pazljiv poslušalec zasliši tudi vse _____, ki odijo v vetru in _____, tam v zelenih gajih.
20. Orglam dušo vdahne _____, umetnik, katerega pomena se v dandanašnjem času ne zavedamo dovolj.
21. Izumitelj saksofona (dve imeni in priimek): _____
22. Je treba šparat, za vsako ... _____
23. Priprava za ugašanje ali prižiganje (višje postavljenih) sveč: _____
24. Trirogo obredno pokrivalo katoliških duhovnikov: _____
25. _____ ... po ganku, ganku, ganku ... je hodila.

Število e-jev: _____

Orglarčkov skladateljski izziv

Na pot Ljubezni in svetosti ...

Skladbe velikokrat nastanejo kot glasbeni odgovor na trenutne potrebe in razmere. Tako kot lahko zapisana beseda v obliki poezije, vznikne iz srca človeka, da izrazi svoje notranje doživljanje in občutenje bolečine, žalosti, trpljenja, ali veselja, upanja, hrepenenja, ljubezni. Kaj nas v danem času nagovarja in vznemirja, v kateri vsebini bi našli uteho, da se izrazimo ali lepo misel, s katero bi radi navdušili še druge? „*Biti človek, pomeni najti smisel*“, je ena od misli Viktorja E. Frankla, judovskega psihiatra in nevrologa, ki je preživel napore in stiske koncentracijskega taborišča, pomagal odkrivati smisel že sojetnikom in nato še naprej svojim pacientom ter gotovo vsakomur, ki se je z njim srečal.

Tudi mi smo v teh razmerah, ki nam jih kroji korona epidemija lahko še bolj poglobljeno iskalcu Smisla. Za spodbudo, da napišete kaj novega vam zato tokrat ponujamo zglede treh slovenskih svetniških kandidatov, pri katerih se je v življenju kazala velika ljubezen do Cerkve in domovine: bl. Anton Martin Slomšek, bl. Alojzij Grozde, b. sl. Cvetana Priol – slovenska sveta Cecilija, tudi sama glasbenica, ki bi v prihodnjem letu, 19. februarja dopolnila 100 let svojega življenja, a jih bo praznovala že v Božjem objemu. Mogoče je komu znana njena uglasbitev „Kralj neba je na oltarju“ (Slavimo Gospoda, 430) ?

Tokrat vam v uglasbitev predlagamo besedilo pesmi **Srce Božje**, kot se je zapisalo njenemu peresu, vendar ravno tako lahko pregledate še druga njena besedila (*Cvetana Priol, Na poti svetosti, založba Ognjišče 2017*), ali

besedila Alojzija Grozdet, Antona Martina Slomška ... če bi vam vse predloge servirali na pladnju, potem ne bi bil več izziv, mar ne?

V obravnavo bomo sprejeli tudi dela, ki ne bodo vezana izključno na njihova besedila, lahko so tudi drugih avtorjev, lahko napišete le instrumentalno meditacijo za orgle (in/ali kakšen drug inštrument), novo skladbo, ki bi obeležila 50-letnico naše šole, ali karkoli vas bo nagovorilo k pisanju, da le znate svojo izbiro vsaj malo utemeljiti in da bo v duhu krščanskih kreposti, bodisi za sakralno, bodisi za posvetno izvedbo – koncert, revijo ali le zdravo razvedrilo in druženje, ki smo ga v krogu najboljših prijateljev še vedno potrebni.

Da bo motivacija za skladanje tokrat malo večja, dodajamo tudi tri nagrade: USB ključke Društva katoliških pedagogov z naloženim e-zbornikom mednarodne konference **Vzgoja za ljubezen do domovine in države** (23. 11. 2019). Prav tako ga boste seveda lahko uporabili, da nanj naložite svoje nove kompozicije, svojo najljubšo glasbo ali drugo vsebino.

Pomembno je, da svoje skladateljske stvaritve **pošljete do vključno 20. 4. 2022** na naslov našega uredništva orglarcek@rkcs.si ali po navadni pošti na naslov **Orglarska šola v Ljubljani, Poljanska c. 4, 1000 Ljubljana**, s pripisom: **Orglarčkov skladateljski izziv**.

Prispevke bo pregledala komisija profesorjev naše šole v zasedbi Gregor Klančič, s. Diana Novak, Rok Rakar, Tilen Bajec in Aleksandra

Gartnar Kastelic. Izbrane tri kompozicije ter imena nagrajencev bomo skupaj z obrazložitvijo objavili v prihodnji številki Orglarčka in na naši spletni strani, nagrajenci pa tudi prejmejo vsak svoj USB ključek.

Kdor bi želel pri oddaji kompozicij ohraniti anonimnost, naj se obrne na uredništvo.

Želimo vam obilo ustvarjalnega zagona oz. svežih navdihov sv. Duha!

Srce Božje (Cvetana Priol)

1. *Kristus stopa skozi mesto,
v vetru plašč njegov vihra,
roke širi, plašč odkriva
plamen mu kipi iz Srca.
Srce Božje, v svojem ognju
tudi meni vžgi srce,
da v molitvi kakor v delu
mi gori, Gospod, za te!*

2. *V Božjem Srcu križ odseva,
križ, ki spremlja te vse dni,
prav od rojstva pa do groba
le trpljenje ljubil si.
Srce Božje, v svojem ognju ...*

3. *Trnje ti srce ovija
sam prostost si omejil,
sveta volja je Očeta
ti najvišji zakon bil.
Srce Božje, v svojem ognju ...*

4. *Jezus, kažeš srčno rano:
v njej prostora je za vse,
vabiš, naj se vanjo skrijem,
kadar grehi me teže.
Srce Božje, v svojem ognju ...*

5. *Srce sije ti kot sonce,
Kristus, ti si luč sveta,
vse otroke k sebi kličeš,
daješ srečo mi srca.
Srce Božje, v svojem ognju ...*

Vir: Cvetana Priol na poti svetosti, Ognjišče, 2017

USB ključ z logotipom DKPS, obeskom za kjuče in z naloženim e-zbornikom mednarodne konference **Vzgoja za ljubezen do domovine in države** (23. 11. 2019). Zbornik obsega 481 strani in kar 55 prispevkov na temo vzgoje za ljubezen do domovine. Prispevki so predvsem iz prakse, kar prinaša nove ideje v delo učiteljev, vzgojiteljev in staršev.

